

ŽELEZAR

Jesenice, 9. junija 1988

Številka 23 • XXXVII

NAŠ KOVINAR, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik ŽELEZARJA začel izhajati 26. januarja 1937. ŽELEZAR izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25. letnici predsednik Tito odlikoval z redom za slug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Mile Crnović, tehnični urednik Dare Bradaškja, lektorica Irena Bernetič, novinarki Lilijana Kosi in Tanja Kastelic, administracija Mira Keserović in Đinka Čatak. Naslov: Uredništvo Železarnja, SOZD SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 26-18, tehnični urednik 26-19, novinarji 26-20, administracija 26-21. Stavek in tehnično oblikovanje TK Gorenjski tisk Kranj, tisk ZP Ljudska pravica Ljubljana.

Socialni program socialna politika socialna varnost

V teh zaostrenih razmerah veliko govorimo o nujnosti socialnega programa, ki naj bi nas odrešil bodočih težav, s katerimi se bomo srečevali, ko bo (končno) začel delovati trg z vsemi dobrimi in manj dobrimi posledicami. Toda to uvažanje tržnih zakonitosti je poslednji izziv, če želimo še ujeti korak s časom, ki neusmiljeno hiti naprej.

Socialna varnost — kaj je to? V najširšem pomenu besede je to prav gotovo zagotavljanje možnosti slehernemu občanu za razvijanje njegovih sposobnosti z možnostjo izobraževanja, zagotavljanje osnovnih bivalnih pogojev, možnosti živeti zdravo, kulturno, v urejenem okolju. Socialno varnost pa dosegamo na različne načine:

- z osebnim dohodkom,
- s storitvami družbenih dejavnosti (zdravstvo, izobraževanje, otroško varstvo...),
- z razreševanjem stanovanjskih vprašanj,
- s koriščenjem infrastrukturnih objektov in
- z oblikami socialnovarstvene pomoči...

Socialna politika pa je, kot pravi dr. Veljko Rus, »v ožjem pomenu pravzaprav osredotočena prav na to, da z različnimi ukrepi deluje v smeri demarginalizacije, da pomaga tistim, ki so izločeni iz procesa poklicne diferenciacije, da zaščiti vse tiste, ki jih naključje ovira v procesu poklicne promocije (bolezen, nesreče, brezposelnost) in da pomaga vsem tistim, ki so pristali na dnu socialne lestvice kot osiromašeni, alieirani in izolirani posamezniki.«

Socialni program kot kratkoročno najbolj nujni izvedbeni akt izvajanja socialne politike — le-ta pa mora biti v funkciji zagotavljanja najširše socialne varnosti slehernega občana — je torej nekaj, kar bi morali že imeti, vsaj v osnovi. Ker pa celovitega programa nimamo, potrebujemo pa ga, se sedaj vsi sprašujemo, kdo je tisti, ki naj bi ga pripravil in izvajal?

In kaj je potrebno storiti? Prav gotovo najprej to, da temeljito analiziramo sedanje stanje v slehernem okolju, se pravi na ravni sleherne organizacije združenega dela, krajevnih skupnosti in občine.

Ta analiza mora obsegati nekaj delov, za organizacijo združenega dela pa je prav gotovo najpomembnejše, da analizira:

- svoj proizvodni program in perspektivo,
- kadrovske sestavo zaposlenih v luči svojega sedanjega in perspektivnega razvojnega programa (izobrazba, starost, štipendijska politika, upokojevanje),
- razreševanje problemov tehnoloških ali ekonomskih viškov znotraj organizacije (z izobraževanjem) ali s pomočjo širše družbene skupnosti,
- analizirati je potrebno pogoje dela in bivanja zaposlenih...

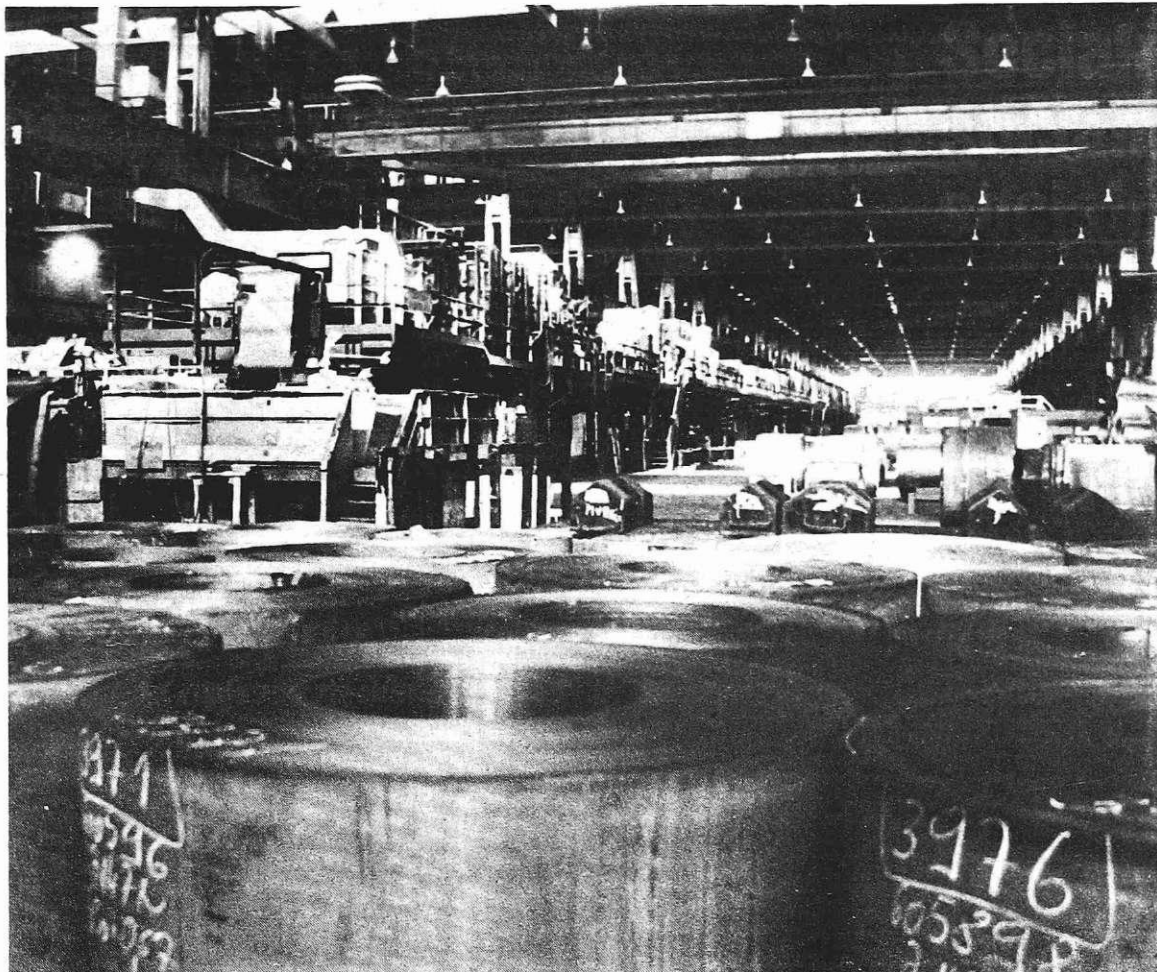
Na tej podlagi je možno predvideti ukrepe, ki jih je mogoče izvesti v sami organizaciji združenega dela, ter ukrepe, ki jih znotraj ni mogoče razrešiti ter jih je potrebno razreševati na višji ravni v občini ali širše, v okviru samoupravnih interesnih skupnosti ali družbenopolitičnih skupnosti.

Doslej smo pod socialno politiko praviloma razumeli le dodeljevanje socialnih pomoči. Te pomoči pa so le eden izmed načinov, kako pomagati tistim, ki z lastnim delom ne morejo zagotavljati sebi in svoji družini socialne varnosti. Še zdaleč pa s temi pomočmi ne moremo razreševati vseh problemov, ki so in bodo nastali zaradi gospodarskih težav, s katerimi se srečujemo.

Zato je prav, da v slehernem okolju analizirajo svoje dosedanje delo, perspektive, ki jih imajo, razvojne programe, če jih imajo, analizirajo, ali imajo ljudi, ki bodo sposobni vse to tudi izvesti, ter ocenijo posledice, ki bodo nastale. Le na tej osnovi lahko pričakujemo, da bomo lahko v družbi ali občini celovito obvladovali probleme, s katerimi se bomo srečevali, ko bo dela premalo za vse, ki bi želeli delati po starem.

Najboljši socialni program pa je prav gotovo dobro delo, ki nudi perspektivo družbi in posamezniku za življenje, ne le preživetje.

RK

V Hladni valjarni Bela (foto: Irena Kučina)

Železarna Jesenice na ameriškem sejmu dodajnih materialov

V sredini aprila letos je bil v New Orleansu v Ameriki vsakoletni sejem dodajnih materialov in varilne tehnologije. Sejem organizira ameriška varilna zveza, na njem pa sodelujejo izdelovalci dodajnih materialov z vsega sveta. Lani smo se sejma prvič udeležili tudi mi, jeseniški železarji, in predstavili naše izdelke in dosežke s področja dodajnih materialov. Več o izkušnjah s sejma in vtisih nam je povedal Dušan Sikošek, vodja tehnološkega razvoja in raziskav s področja tehnologije varjenja, ki je zaposlen v varilno raziskovalnem laboratoriju.

»Na sejmu dodajnih materialov smo bili preko zastopnikov Intertrade lani prvič prisotni. Na ameriškem trgu smo do sedaj prodajali le žebelje in navojnike, sedaj pa smo želeli preučiti, kakšne so naše možnosti za

prodajo elektrod in ostalih dodajnih materialov. Lani je bil odziv zelo presenetljiv tako za nas kot za naše kupce, ki takega nastopa oziroma načina prodaje v Železarni Jesenice niso bili vajeni. Mi pa smo spoznali,

kako zelo resne in odgovorne so pogodbe, sklenjene na takih sejmih. Spoznali smo več manjših kupcev in izpolnili tudi nekaj naročil.

Lani je bila po sejmu na ravni Železarne oblikovana neformalna skupina, ki je skrbela za ohranjanje dobrih poslovnih odnosov in stikov s sejma. Ker smo na sejmu spoznali, kaj vse nam pri prodoru naših izdelkov še manjka, smo naše zahteve tudi uveljavljali, vendar ni šlo brez težav. Ustajene navade in miselnost je zelo težko spreminjati, izvozno tržišče pa od nas zahteva, da izpolnimo tudi na videz nepomembne malenkosti, kot so oblikovanje embalaže in prospektov. Kljub začetnim težavam smo z vztrajnostjo dosegli, da smo poenotili embalažo za vse dodatne materiale in prilagodili regulative naših izdelkov tako, da veljajo za ameriški in za evropski trg.

Lani smo bili na sejmu dodajnih materialov novinci, zato smo imeli pripravljenih le nekaj vzorcev posameznih izdelkov, letos pa smo v Ameriki predstavili naš celoten program dodajnih materialov. Vzorce iz naše redne proizvodnje so bili zelo dobri, čeprav manjkajo še nekatere podrobnosti pri njihovem opremljanju (vtisnjeno ime na vsaki elektrodi) in embalaranju (enoten dizajn). Kvaliteta naših izdelkov se lahko primerja s kvaliteto najbolj vidnih svetovnih izdelovalcev dodajnih materialov, vendar pa svojih izdelkov še ne znamo dovolj dobro prodajati in propagirati. Preko Oerlikona smo izvažali že na najbolj zahtevna tuja tržišča, kjer so s kvaliteto naših izdelkov zelo zadovoljni; niso pa zadovoljni z našo reklamo in ponudbo, ki velikokrat ne upošteva želja in pričakovanj tujih kupcev.

Naše izvozne možnosti so še zelo velike, saj za naše izdelke ni bilo samo veliko zanimanja, ampak imamo tudi dovolj rednih naročil. Običajno so naši kupci mlajše, vendar že uveljavljene firme v razvoju, kot je Washington Alloy Company, s katero

smo navezali zelo resne poslovne stike.

Novi kupci in nove izvozne možnosti pa zahtevajo od nas drugačno obnašanje in nove naloge, vendar se stvari počasi le premikajo na bolje: sodelavci v Žičarni in Elektrodah ter v Komerciali so zelo dovezetni za nove možnosti in dobro sodelujemo, oddelek marketinga bodo kadrovske okrepili s tehnikom grafičnega oblikovanja, nerjavne kvalitete žice, ki jih pri nas ne moremo delati, pa bodo za nas delali v železarni na Ravnah.

Dušan Sikošek je dejal, da je svet danes v bistvu zelo majhen in da

(Nadaljevanje na 2. strani)

Računalniško opisovanje v jeseniški občini

Lani so pri OK ZKS Jesenice imenovali delovno skupino za računalniško opisovanje. Marca so se člani skupine ponovno sestali in ugotovili, kakšne spremembe so nastale na tem področju v enem letu. V poročilu so obdelali tri glavna področja: računalniško opremo, izobraževanje kadrov, računalništvo na osnovnih in srednjih šolah.

Opremljenost šol z računalniško opremo je boljša, vendar člani delovne skupine ugotavljajo, da ne na račun sistemske rešitve opremljanja, pač pa po receptu: Najdi se! Pomagaj si sam! V razmislek ponujajo naslednje: običajno osnovne šole vsake nekaj let nabavijo električni pisalni stroj. Ker pa ni velike razlike v ceni, bi bilo pametneje namesto pisalnega stroja kupiti računalnik. V sklepnem delu predlagajo, da bi šole morale čimprej preiti s hišnih na osebne računalnike.

Na področju kadrov je stanje veliko slabše. Januaria letos so učitelji

(Nadaljevanje na 2. strani)

Posledice eksplozije odpravljene v 29 urah

V četrtek, drugega junija, je prišlo okrog osme ure zjutraj pri elektroobložni peči demag v Jeklarni 2 do eksplozije. Tik pred izlitjem sarže iz peči je popustila ena od cevi hladilnega sistema. Večja količina vode je prišla v stik z žilindrom, kar je povzročilo eksplozijo.

Vzdrževalci so takoj začeli z zamenjavo hladilnega sistema in napako odpravili že po devetindvajsetih urah, tako da je bila peč v petek, 3. junija, okrog 12. ure usposobljena za normalno obratovanje. Od petka dalje peč normalno obratuje, posledice oziroma škoda zaradi okvare hladilnega sistema oziroma eksplozije pa še ni znana.

Tudi v maju uspešni

Po še nedokončnih podatkih statistične službe smo v mesecu maju izdelali 94.612,7 tone skupne proizvodnje, kar je 107,8 % družbenega načrta in 160,6 % operativnega programa.

V Jeklarni 1 so s 17.162,8 tone vlitega jekla izpolnili načrt 100,9 %.

V Jeklarni 2 so v maju izdelali 231 sarž, kar je 19.003,2 tone jekla. Načrt so izpolnili 115,2 %.

V maju smo odpremili 32.236,2 tone končnih izdelkov in storitev ter tako izpolnili družbeni načrt 109,4 %, operativni program pa 111,6 %.

Načrt odpreme so izpolnili obrati: Valjarna bluming štel, HV Bela, HV Jesenice, PVT, Valjarna debele pločevine, Želbjarna in Valjarna žice in profilov.

Srebrni znak ZSS za leto 1988

Janez Jamar

Naš sodelavec Janez Jamar se je v delo sindikata vključil takoj, ko se je zaposlil v naši železarni in je aktiven tudi še danes. Njegova aktivnost je dolgoletna in vsestranska, zato ima precej izkušenj in zanimiv pogled na sindikat v sedanjih družbenih razmerah.

Kmalu po zaposlitvi je Janez začel delati pri investiciji Hladna valjarna Bela; ena od njegovih mnogih nalog pa je bila tudi ta, da ustanovi osnovno organizacijo sindikata, ko bo to glede na število zaposlenih v HVB tudi smotno. Njegova sindikalna aktivnost se je nadaljevala tudi na ravni Železarne, kjer je bil podpredsednik izvršnega odbora konference osnovnih organizacij sindikata, in na medobčinski in republiški ravni. V letih od 1983 do 1986 je bil predsednik občinskega sveta ZSS Jesenice. Sedaj je član občinskega sindikalnega sveta in član kadrovske komisije pri republiškem sindikalnem svetu. Za svoje dolgoletno in vsestransko delo je dobil tudi letošnje priznanje, srebrni znak Zveze sindikatov Slovenije.

»Iz svojih izkušenj lahko rečem, da je sedaj pri vlogi in načinu dela sindikata prišlo do bistvenih premikov, ki pa morajo teči naprej, ker sindikat še ni tista celovita organizacija, ki vedno lahko učinkovito štiti interese delavcev. Sedaj sindikat išče svojo pot in vlogo v razmerah, ko ne gre le za preživetje njegovega članstva, ampak tudi za narodov obstoj in družbe kot celote. V takih razmerah stvari ne moremo reševati samo z dogovarjanjem in usklajevanjem, zato je prav, da se je sindikat opredelil tudi do pravice do stavke. Samoupravno reševanje problemov je vprašljivo, če je vedno manj stvari, o katerih delavci lahko odločajo, samoupravni organi (tudi delavski svet) pa so vedno bolj izgubljeni v formalizmu in jalovih razpravah. Zato tako, kot je bilo (da bo vsakemu vse prav), ne moremo več naprej in konflikti so postali nujnost. Vendar mislim, da je to pozitivno, saj kritič-

nost članstva sindikalno organizacijo sili, da išče nove in boljše oblike svojega dela.

V preteklosti smo več svojih nalog opravili brezglavo, slabo organizirani in premalo dogovorjeni znotraj sindikalne organizacije. Akcije so bile sindikatu prevečkrat »podtaknjene« z vrha, zato smo veliko energije porabili za brezploдне aktivnosti. Sedaj je nekoliko drugače, ker je sindikat bolj trden družbeni dejavnik z jasnejšimi usmeritvami.

Nove družbene razmere zahtevajo od sindikata tudi nove naloge. Tako bo v primerih zmanjševanja števila zaposlenih v delovnih organizacijah sindikat moral poskrbeti, da bo ta proces potekal čim manj boleče. Zmanjševanje števila zaposlenih je nujnost, ker sedanja produktivnost ne zagotavlja več preživetja. Potreben bo določen čas, da bodo delovne organizacije ustvarile dovolj akumulacije, da bodo potem z novimi programi razvoja in proizvodnje lahko ustvarile nova delovna mesta. Medtem pa je vloga sindikata predvsem, da zaščiti tiste delavce, ki so svoje delovne naloge izpolnjevali. V vrsto na zavod za zaposlovanje bodo morali najprej tisti, ki so živeli na račun drugih. Pri tem pa bo moral sindikat izoblikovati trajen odnos do dela in izpolnjevanja dogovorjenih nalog.

Že nov naziv, ki se sedaj uporablja — sindikat delavcev — pomeni pripravljenost za resen spopad z nedelom. Vendar v nekaterih okoljih še vedno ni jasno, koga prištevamo med delavce. Poudaril bi rad, da delavski razred danes niso več le fizični delavci, ki upravljajo z osnovnimi sredstvi od lopate do najbolj modernih strojev; delavci so tudi tisti člani

kolektiva, ki s svojim umskim delom oziroma z znanjem prispevajo, da stvari delujejo tako, kot morajo. Žal še v pre mnogih delovnih okoljih prevladuje mišljenje, da umski delavci oziroma inteligenca ne morejo biti pravi delavci.

Odnos do umskega dela v teh okoliščinah je odraz odnosa celotne družbe do inteligence v preteklem povojnem obdobju. Ustvarili smo kult fizičnega dela, sedaj pa nam ni več všeč. Podobno nam občasno nista več všeč delo in vloga poslovnih organov, ki so tudi zelo pomemben in odgovoren del inteligence. Poslovodni organ običajno napadamo takrat, ko ni videti izhoda iz krize, pri tem pa pozabljamo, da ima poslovodni organ veliko odgovornosti, pravic pa malo, saj stalno nekdo bedi nad njim. Danes zahtevamo, da je poslovodni organ iznajdljiv in podjetniški, torej pripravljen tvegati. Celo povojno obdobje pa nismo pustili, da bi se razvijala taka miselnost, ker pač ni bila v skladu s konceptom razvoja. Zato mislim, da za uspešno vodenje ni dovolj le visoka šola; potrebno je tudi stalno dodatno izpopolnjevanje in usposabljanje in pravilen odnos družbe do tega.

V naši železarni je precej naredila konferenca osnovnih organizacij sindikata, saj je bila vedno prisotna pri reševanju problemov mladih strokovnjakov in pri njihovem vključevanju v družbenopolitične organizacije in samoupravne organe. Tako je precej mladih strokovnjakov postalo bolj znanih. Tudi na drugih področjih ima sindikat Železarne in sindikat kot delavska organizacija še veliko možnosti, če bo le vztrajal na novo začrtani poti. Ne glede na to, ali bo zaradi tega en konflikt več ali manj.

Janez Jamar je vlogo sindikata ocenil kot zelo odgovorno in pozitivno. Prepričan je, da so sedanje spremembe v vlogi, položaju in vsebini dela sindikata samo dobre. On je optimist in mislim, da smo skupaj z njim lahko optimisti tudi mi.

Lilijana Kos

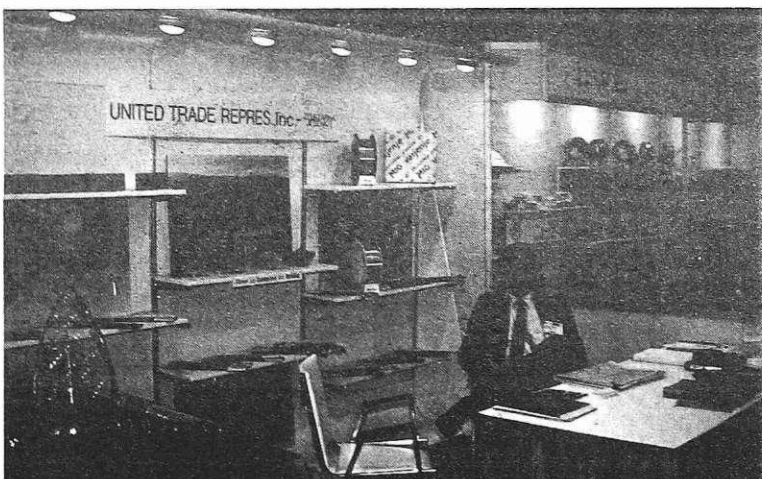
Železarna Jesenice na ameriškem sejmu dodajnih materialov

(Nadaljevanje s 1. strani)

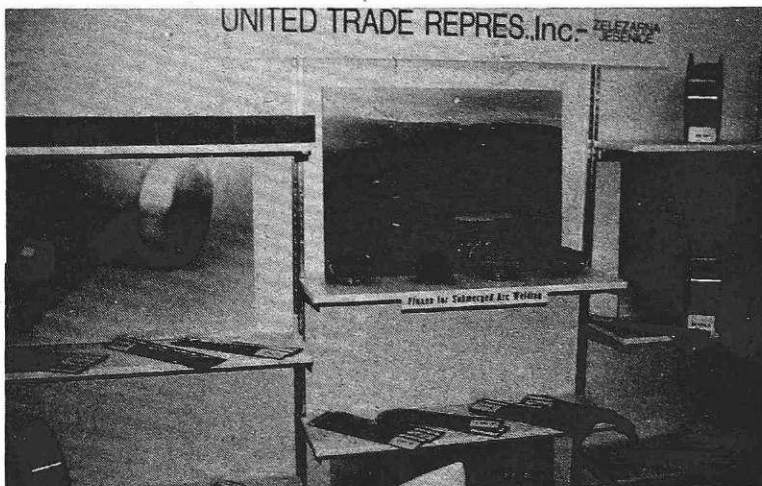
imajo svoje mesto v njem le najboljše. V Železarni Jesenice smo sposobni narediti izdelke, ki odgovarjajo tudi najbolj zahtevnim kupcem po celem svetu. Žal pa samo kvaliteta naših izdelkov za trajen obstoj na zelo zahtevnem izvoznem trgu ni dovolj. Poleg kvalitete naši kupci od nas pričakujejo predvsem zanesljivi-

vosti to pa je trajno dosledno izpolnjevanje kvaliteten in asortimentskih zahtev, odgovornost za neoprečnost dodatnih materialov in spoštovanje vseh najmanjših (na videz nepomembnih) podrobnosti, kot so opremljanje, embalaranje in propagiranje naših izdelkov. Na tujem trgu skromnost in samozadovoljnost nimata prostora.

Lilijana Kos

Naša predstavitev na sejmu

Naši izdelki v Ameriki

V mesecu mladosti tudi mladinsko prostovoljno delo

Mladi železarji so mesec mladosti proslavili tudi z delovnimi akcijami na deloviščih v naši železarni, kjer so urejali ceste in cevovode. Največ dela so imeli z odstranjevanjem rastlin okrog energetskega daljnovoda od jezera pri hladni valjarni na Jesenicah do obratov na Beli in od jezera na Pristavi do obratov na Javorniku.

Pri čiščenju okrog 5800 metrov dolgega cevovoda je sodelovalo 139 dijakov zaključnih letnikov Centra srednjega usmerjenega izobraževanja in 37 mladincev iz Železarne. Delo so opravili v 1295 urah, vendar bo na tem delovišču delali še približno 60 ur, ker vsa dogovorjena dela še niso v celoti opravljena. Delovnih akcij je bilo v naši železarni že veliko, vendar je letos na področju mladinskega prostovoljnega dela prišlo do pomembne novosti.

Koordinacijski svet ZSMS je zaradi izgube Železarne v zelo težkem položaju, ker še nima sredstev iz sklada skupne porabe. Zato so se mladi železarji odločili, da bodo denar za svoje delo poleg članarine pridobili tudi z mladinskim prostovoljnim delom. Zato so vsem temeljnim organizacijam, oddelku za organizacijo dela in kadrovskemu sektorju poslali ponudbo, da za njih opravijo nekatera potrebna dela. Na njihovo ponudbo so se odzvali v Valjarni de-

Računalniško opismenjevanje...

(Nadaljevanje s 1. strani)

CSUI obiskovali računalniške seminarje, vodstva osnovnih šol pa žal niso izrazila potrebe po takšnem izobraževanju učiteljev. Člani delovne skupine menijo, da bi bil tak seminar nujen tudi za učitelje osnovnih šol, če želimo narediti korak naprej. V organizacijah združenega dela je bilo sprva zanimanje za računalništvo veliko, sedaj pa vse bolj upada. Razloge vidijo v tem, da ni prave stimulacije. Kadri, ki se dodatno izobražujejo, niso nič bolje nagradjeni. Drug pomemben razlog pa je, da se vse preveč delovnih organizacij še vedno ne zaveda velikega pomena in vpliva, ki ga ima uporaba računalniške tehnologije na učinkovitost in uspešnost delovne organizacije. Na koncu drugega vsebinskega sklopa člani delovne skupine predlagajo, da naj se izdela za celotno občino Jesenice dolgoročen načrt razvoja računalniške tehnologije in informacijskih procesov.

Ko so ocenjevali stanje na osnovnih in srednjih šolah v jeseniški občini, so člani komisije ugotovili, da je učni načrt za pouk računalništva in matematike v povezavi z računalništvom na srednjih šolah zastarel. Na

to bi bilo treba opozoriti tudi Zavod SRS za šolstvo. Prav tako ni na razpolago nobene literature v slovenskem jeziku o bazah podatkov, o sodobnih metodah obdelave in podobno. Tudi za osnovne šole ni učbenika. Za uvajanje računalništva v pouk drugih predmetov so šole slabo opremljene, tako kadrovske kot tudi glede programov. Člani delovne skupine predlagajo, da Zavod za šolstvo poskrbi, da se posodobi načrt za pouk računalništva na srednjih šolah. Zavod za šolstvo bi moral poskrbeti za izdajo ustreznega učbenika za pouk vseh predmetov s področja računalništva na osnovnih in srednjih šolah, pri čemer morajo biti učbeniki za srednje šole nadaljevanje in nadgradnja učbenikov za osnovne šole. In kot zadnje predlagajo, da ustrezni organi v jeseniški občini sprožijo akcijo za seminarje iz organizacije in računalništva in tudi poskrbijo, da bo udeležba obvezna.

Poročilo delovne skupine za računalniško opismenjevanje je na zadnji svoji seji obravnavalo predsedstvo OK ZKS Jesenice in bo tudi na dnevnem redu ene prihodnjih sej OK ZKS Jesenice.

sklicujem

Na osnovi 50. člena statuta delovne organizacije in 20. člena poslovnika za delo samoupravnih organov in delegacij

7. sejo delavskega sveta Železarne, ki bo v četrtek, 9. junija, ob 11. uri v dvorani samoupravljalcev.
- Dnevni red:
1. Pregled izvajanja sklepov prejšnje seje
 2. Poslovanje v prvem trimesečju
 3. Uresničevanje samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke
 4. Testna proizvodnja v Jeklarni 2
 5. Zadeve s področja splošne ljudske obrambe
 6. Predlog samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih temeljnih organizacij in DSSS
 7. Delegatska vprašanja in pobude
 8. Razno

Predsednik delavskega sveta ŽJ:
Janez Kunstelj

SŽ Železarna Jesenice

n. sol. o.

Jesenice, C. železarjev 8

objavlja javno licitacijo

za prodajo osnovnih sredstev:

- avtodvigalo Demag,
- namizna stružnica Unimat,
- osciloskop,
- namizni vrtni stroj.

Avtodvigalo Demag — 4000

Leto izdelave 1967, tip V 35, št. 3841 — diesel, zmogljivost štiri tone, v nevoznom stanju, izklicna cena 2.565.000 din.

Namizna stružnica Unimat

Leto izdelave 1959, ni komplet, izklicna cena 30.000 din.

Osciloskop

Leto izdelave 1977, ni komplet, izklicna cena 20.000 din.

Namizni vrtni stroj FAM 032

Leto izdelave 1959, izklicna cena 65.000 din.

Licitacije bodo 16. junija v skladiščnih prostorih na Blejski Dobravi. Ogled navedenih osnovnih sredstev bo 15. junija od 10. do 13. ure v istih prostorih.

Prometni davek 30,9 % plača kupec. Vsak ponudnik mora plačati varščino 5.000 din na blagajni Železarne Jesenice na dan licitacije. Kupec bo prevzel kupljeno blago najkasneje v enem tednu po prejetju računa.

Plača se na blagajni Železarne Jesenice.

Osnovna sredstva se prodajajo po načelu videl — prevzel.

Železarna Jesenice
Oddelek za osnovna sredstva
in materialno poslovanje

bele pločevine, na Transportu in v Energetiki. V Valjarni debele pločevine so mladi skupaj z aktivisti sindikata razrezali odpisani voz; delo je bilo vredno tristo normiranih ur. Za Energetiko so očistili ratlinje okrog cevovodov, za Transport pa bodo demontirali ukinjeno ozkotirno progo pri plavzu.

Dragutin Gvozdič, sekretar KS ZSMS Železarne, je ocenil akcijo dijakov in mladih železarjev, ki so čistili okolico cevovodov, kot uspešno. Akcija je bila končana pred rokom, kvaliteta dela je zadovoljiva, odnos do dela je bil dober, prav tako udeležba, organizacija pa je nekoliko šepala. Zato je akcija ocenjena le kot uspešna.

Za opravljeno delo bodo dijaki in mladi iz železarne prejeli plačilo. Dijaki ga bodo porabili za končni izlet železarji pa za nove akcije. Dijaki iz železarji so svoje delo opravljali v prostem času, veliko razumevanje pa je pokazalo tudi vodstvo CSUI, ki je svojim učencem omogočilo, da se eno delovno akcijo izvedli na športnem dan v okviru rednih šolskih obveznosti. Tudi delovne organizacije Gradis, Gradbinec in Kovinar imajo za tako delo mladih veliko posluha, zato so jim posodili orodje za čiščenje podzast ob cevovodih. Organizator KS ZSMS Železarne in mladi, ki so sodelovali na tej akciji, se jim za pomoč in razumevanje iskreno zahvaljujejo.

Na akciji so bili pridni vsi udeleženci, vendar je treba posebej pohvaliti štirinajst deklet, ki so 25. maja delale na Pristavi, saj so predvidevale no normo presegle skoraj za 200 odstotkov.

Mladi železarji in dijaki CSUI s takimi in podobnimi akcijami premagujejo svoje denarne stiske, istočasno pa pomagajo tudi naši železarni. Cena bruto ure za mladinsko prostovoljno delo je bila namreč od prvega januarja letos za 35 odstotkov manjša od cene zunanjih izvajalcev, trešutno pa celo za več kot polovico.

Prav zato (in zaradi velike pripravljenosti za delo) so na koordinacijskem svetu ZSMS naše železarni prepričani, da se bodo na njihove pobude v prihodnje odzvali tudi drugi obrati, ki potrebujejo izvajalca za posamezna težja ali občasna delala. Tako ne bodo pomagali le sebi in mladim železarjem, ampak železarji v celoti, saj bodo tudi sredstva za mladinsko prostovoljno delo ostala znotraj njenih okvirov.

Lilijana Kos

Stroški v aprilu

V aprilu smo prodali 32.249 ton proizvodov osnovne dejavnosti in oprali 31 ton storitev prevažanja. Razlika med prodajno in obračunsko lastno je bila pozitivna, tako da je ta kategorija pozitivno vplivala na rezultat poslovanja. Na rezultat poslovanja je pozitivno vplivalo še odstopanje cen v R 3 in lastni porabi. Negativno pa so na rezultat poslovanja vplivali višji proizvodni stroški od načrtovanih, revalorizacija obračunane amortizacije, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka, vkalkulirani del dohodka, razlika med domačo in izvozno ceno ter posebni stroški izvoza. Vso vseh omenjenih kategorij je bila negativna in je znašala 2.522 mio din.

Poleg omenjenih stroškov pa morajo temeljne organizacije pokriti še obveznosti do splošne in skupne porabe, ki v cenah niso vkalkulirane, pogodbeno in ostale zakonske obveznosti ter razliko med vkalkuliranimi in izplačanimi osebnimi dohodki.

Zaloge nedokončane proizvodnje, polproizvodov in končnih proizvodov so se v primerjavi s stanjem na začetku meseca aprila zmanjšale za 3.099 ton.

Proizvodne temeljne organizacije in TOZD Tehnične dejavnosti so v aprilu dosegle za 2.934 mio din višje stroške od načrtovanih. Pri tem so bili doseženi stroški obračunske lastne cene višji od načrtovanih za 1.123 mio din, materialni stroški za ustvarjanje skupnega prihodka so bili višji za 88 mio din, vkalkulirani del dohodka pa nižji za 277 mio din.

Stroški obračunske lastne cene so bili torej višji za 3.123 mio din, od tega so bili stroški vložka višji za 3.632 mio din, stroški predelave pa nižji za 309 mio din.

V stroške vložka so vključeni višji oziroma nižji stroški od načrtovanih za dosežene izplele, dobropise za odpadke, večjo oziroma manjšo porabo vložnega materiala, boljši oziroma slabši asortiment vložka ter proizvodnje, stroški, internih reklamacij, stroški v zalogah nedokončane proizvodnje ter stroški, ki nastanejo zaradi razlike med nabavno vrednostjo tujega vložka ter načrtovano ceno domačega vložka.

V stroške predelave so vključeni stroški, ki so fiksnega značaja (amortizacija, investicijsko vzdrževanje) in so odvisni od dosežene naravnane proizvodnje, stroški porabljenih energij ter porabljenega materiala v okviru tekočega vzdrževanja.

Zvišanje stroškov obračunske lastne cene so dosegle temeljne organizacije Talilnice, Ploščati program in Okrogli program, znižanje pa temeljna organizacija Tehnične dejavnosti.

Na ravni delovne organizacije smo zaradi boljše doseženega izplela dosegli za 81 mio din nižje stroške vložka. Ti stroški so se znižali v temeljni organizaciji Okrogli program v vrednosti 120 mio din, zvišali pa so se v temeljni organizaciji Ploščati program v vrednosti 39 mio din. V TOZD Okrogli program je prišlo do znižanja zaradi višje doseženih izplelov v obratih: Žičarna, Elektrode in Valjarna žice in profilov. TOZD Ploščati program pa je dosegel zvišanje zaradi nižje doseženih izplelov na bluminu in v HV Bela.

Nižje doseženi dobropisi od načrtovanih za odpadke so stroške vložka zvišali za 120 mio din.

Sprememba asortimenta vložka in nedoseganje kvalitetnejšega asortimenta dosežene proizvodnje sta vplivala na zvišanje stroškov vložka v skupni vrednosti 2.754 mio din. V TOZD Talilnice so dosegli za 1.855 mio din zvišanja. V obratu Jeklarna 2 so imeli zaradi nižje vrednosti proizvodnje zvišanje stroškov v vrednosti 125 mio din, v obratu Jeklarna 2 pa zvišanje v vrednosti 1.757 mio din. Obrat Livarna pa je imel za 27 mio din nižje stroške.

TOZD Ploščati program je dosegel zvišanje v vrednosti 819 mio din, in sicer zaradi spremembe asortimenta vložka v obratu Valjarna bluming štekel (vložek bram namesto načrtovanih slabov kontiliva) v vrednosti 440 mio din, obrat Valjarna debele pločevine pa je dosegel znižanje v vrednosti 121 mio din zaradi nižje cene slabov iz kontiliva. TOZD Okrogli program pa je imel zvišanje v vrednosti 80 mio din zaradi višjih očiščen blumov v obratu Valjarna žice in profilov.

Razlika med nabavno vrednostjo tujega vložka ter načrtovano ceno domačega vložka je stroške vložka zvišala za 1.028 mio din. TOZD Ploščati program je imel za 1.220 mio din zvišanja stroškov. V okviru temeljne organizacije so zvišanje dosegli v obratih HV Bela (1.044 mio din), HV Jesenice (280 mio din), Valjarna debele pločevine (25 mio din), znižanje pa so dosegli v obratu Valjarna bluming štekel (129 mio din). TOZD Okrogli program pa je dosegel za 1.192 mio din nižje stroške: znižanje v obratu imeli v obratih Žičarna (29 mio din), Elektrode (113 mio din) in Jeklarna (50 mio din). Stroški, nastali zaradi dodatne predelave tujega

vložka znižale za 189 mio din, in sicer v TOZD Ploščati program in TOZD Okrogli program.

Stroški predelave so bili nižji od načrtovanih v vrednosti 509 mio din. Znižanje teh stroškov sta imela TOZD Ploščati program in TOZD Tehnične dejavnosti zaradi manjše porabe in večje proizvodnje. Višje stroške predelave od načrtovanih pa sta dosegli temeljni organizaciji Talilnice in Okrogli program predvsem zaradi večje porabe.

Vesna Janc

Zvišanje — znižanje načrtovanih stroškov za april

TOZD	Odstopanje od obrač. LC	Material. stroški za ustvarjanje SP	Vkalkulirani del dohodka	SKUPAJ
Talilnice	+ 4.072.986	+ 21.668	- 119.891	+ 3.974.763
Ploščati program	+ 1.759.181	+ 22.187	- 38.679	+ 1.742.689
Okrogli program	+ 210.334	+ 31.245	- 23.678	+ 217.901
Tehnične dejavnosti	- 2.919.962	+ 12.712	- 94.449	- 3.001.699
SKUPAJ	+ 3.122.539	87.812	- 276.697	+ 2.933.654
OPOMBA: zvišanje stroškov (+) znižanje stroškov (-)				

Kadrovsko gibanje v preteklem mesecu

REDNO UPOKOJENI: 13

Ciril Anderle, 1933, Hladna valjarna Jesenice — 33 let v ŽJ; Albin Babič, 1930, Vzdrževanje — 38 let v ŽJ; Hasan Bešić, 1932, Žičarna — 29 let v ŽJ; Lovro Blažič, 1934, Vzdrževanje — 37 let v ŽJ; Valentin Debeljak, 1930, Strojne delavnice — 27 let v ŽJ; Franc Kežar, 1927, Hladna valjarna Jesenice — 40 let v ŽJ; Rafael Kolenc, 1930, Valjarna žice in profilov — 28 let v ŽJ; Alojz Kolman, 1932, Komerciala — 37 let v ŽJ; Anton Korošec, 1933, Žičarna — 27 let v ŽJ; Ruža Koselj, 1937, Strojne delavnice — 34 let v ŽJ; Lado Krčelj, 1936, Vzdrževanje — 37 let v ŽJ; Metod Ličof, 1935, Vzdrževanje — 30 let v ŽJ; Ivan Muhič, 1932, Hladna valjarna Bela — 36 let v ŽJ; Leopoldina Pazlar, 1935, sektor tehnične kontrole — 35 let v ŽJ; Vinko Pogačar, 1934, Žičarna — 40 let v ŽJ; Anton Prhaj, 1933, sektor tehnične kontrole — 35 let v ŽJ; Stanislava Robič, 1938, Elektrode — 28 let v ŽJ; Ignac Smole, 1931, Jeklovlek — 40 let v ŽJ; Stanko Smolej, 1932, Valjarna debele pločevine — 37 let v ŽJ; Erika Stana, 1935, SEOI — 36 let v ŽJ; Ivan Volarič, 1933, Vzdrževanje — 34 let v ŽJ; Ivan Vrtačnik, 1930, Elektrode — 35 let v ŽJ in Miro Zupan, 1928, materialno gospodarstvo — 39 let v ŽJ.

INVALIDSKO UPOKOJENI

Husein Halilov, 1929, Valjarna bluming štekel — 23 let v ŽJ; Franc Jakopič, 1930, Valjarna žice in profilov — 38 let v ŽJ; Zdravko Majdanac, 1935, Jeklarna 1 — 28 let v ŽJ; Franc Mavri, 1936, Jeklarna 1 — 25 let v ŽJ; Fehim Našić, 1933, Jeklarna 1 — 32 let v ŽJ; Vlado Nikolič, 1937, Transport — 28 let v ŽJ; Jože Oblak, 1933, Transport — 33 let v ŽJ; Ludvik Sajevic, 1940, splošni sektor — 29 let v ŽJ; Milan Štupar, 1937, Jeklarna 1 — 26 let v ŽJ; Alojz Tranter, 1933, Jeklarna 1 — 36 let v ŽJ; Anton Trstenjak, 1938, Transport — 29 let v ŽJ in Anton Vavtar, 1931, Jeklarna 1 — 37 let v ŽJ.

UMRL:

Anton Pretnar, 1937, Vzdrževanje — 30 let v ŽJ.

TOZD/DSSS	iz JLA	št. p. ostali	SKUPAJ	disc. od. v JLA	po skl. ODR	upokoj.	umrli	SKUPAJ	stanje 31.5.87	stanje 31.5.88	poprečje 1987	poprečje 1988
Vodstvo TA	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2
Jeklarna 1	—	—	—	—	—	6	6	443	846	445	833	833
Jeklarna 2	—	—	—	—	—	—	—	229	229	229	229	229
Livarna	—	—	—	—	2	2	2	85	81	86	82	82
TOZD TALILNICE	—	—	—	—	2	6	8	759	929	762	917	917
Vodstvo PP	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2
Valj. bl. št.	—	1	1	1	1	4	4	330	337	333	342	342
Hl. valj. Bela	2	2	3	—	1	4	4	282	271	282	274	274
Hl. valj. Jesenice	—	—	—	—	2	2	2	181	200	184	200	200
Pr. valj. trakov	—	—	—	—	—	105	99	105	104	105	104	104
Valj. deb. pločevine	—	—	—	—	1	1	2	217	209	218	207	207
TOZD PLOŠČ. PR.	2	—	—	2	4	1	2	5	12	1117	1118	1124
Vodstvo OP	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	2	2
Žičarna	3	3	1	—	3	4	4	252	227	250	231	231
Jeklovlek	1	1	—	—	1	1	1	162	148	162	152	152
Elektrode	—	1	1	—	2	2	2	246	267	247	264	264
Žebeljarna	—	—	—	—	1	1	1	85	77	86	79	79
Vaj. žice	1	1	1	—	2	3	3	142	154	143	155	155
TOZD OKROG PR.	5	1	—	6	3	—	8	11	889	875	890	883
TOZD Komerciala	—	—	—	—	2	1	3	152	157	155	157	157
TOZD Druž. stand.	—	—	—	—	—	—	—	192	195	192	196	196
Poslovni odbor + strok. in adm. sl.	—	—	—	—	—	—	—	11	5	11	6	6
Sl. za plan. proc.	—	—	—	—	—	—	—	17	16	17	16	16
CSI	—	—	—	—	—	—	—	13	15	13	15	15
Sek. za raz. in raz.	—	—	—	—	—	—	—	66	60	66	60	60
Sek. teh. kon.	—	—	—	—	2	2	2	204	211	204	210	210
Sek. za inžen.	—	—	—	—	—	—	—	69	79	69	77	77
Fin. rač. sek.	—	—	—	—	1	1	1	137	142	137	143	143
SEOI	—	—	—	—	1	1	2	115	121	117	122	122
Kadrovski sektor	—	—	—	—	—	—	—	75	103	75	99	99
Pripravniki	3	3	—	—	—	—	—	23	25	23	28	28
Splošni sektor	—	—	—	—	1	1	1	188	207	188	203	203
DSSS	—	3	—	3	—	2	4	6	918	984	920	979
Vodstvo TD + TIDN + Mat. gosp.	—	1	—	1	1	55	2	56	2	56	2	2
Strojne delavnice	2	2	2	2	4	342	278	342	311	342	311	311
Vzdrževanje	—	2	1	5	1	9	935	1052	941	1043	1043	1043
Energetika	—	—	—	—	—	244	243	244	243	244	243	243
Transport	—	—	—	—	3	3	320	351	324	349	349	349
TOZD TEH. DEJ.	2	—	—	2	5	1	11	18	1896	1926	1907	1948
ŽELEZARNA	9	4	—	13	12	1	9	35	1	58	5923	6184
											5950	6209

Obvestila kolektivu

Razpored dežurnih Železarn

OD 13. DO 19. JUNIJA

13. junija, Vinko ROTAR, Transport, Jesenice, C. talcev 8 a, ☎ 82-792.
 14. junija, Roman SMOLEJ, FRS, Jesenice, Heroja Verdnika 36, ☎ 83-777.
 15. junija, Albina TUŠAR, DSSS, Blejska Dobrava 16b, ☎ 84-403.
 16. junija, Miloš PIŠČANEC, služba za plan. proc. Jesenice, Prešernova 23, ☎ 83-803.
 17. junija, Janko PERNE, sektor inženiring, Jesenice, Titova 1 a, ☎ 81-904.
 18. junija, Janez POLJŠAK, poslovodni odbor, Hrušica 12.
 19. junija, Boris PESJAK, poslovodni odbor, Žirovnica, Breg 154, ☎ 80-837.

Dežurstvo traja vsak dan od 14. do 6. ure naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 6. ure do 6. ure naslednjega dne.

V času dežurstva je dežurni dolžan opraviti obhod po železarni, svoje pripombe vpisati v dežurno knjigo ter o tem ob predaji dežurstva poročati podpredsedniku poslovnega odbora.

Dežurni za vzdrževanje v Železarni

Datum:	Dnevni:	Nočni:
Ponedeljek — 13. 6.	Marjan Erman	Damjan Gasar
Torek — 14. 6.	Ivan Šenveter	Adam Kovač
Sreda — 15. 6.	Janko Cerkovnik	Janez Otrin
Četrtek — 16. 6.	Zdravko Smolej	Franc Nečimer
Petek — 17. 6.	Rajko Petraš	Alojz Slivnik
Sobota — 18. 6.	Marjan Pintar	Martin Brumat
Nedelja — 19. 6.	Zvone Medja	Janez Kovač

Služba obratne ambulante

Od 13. do 18. junija bodo delale naslednje obratne ambulante:
 DOPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Alenka Katnik in III. obratna ambulanta — dr. Alenka Kralj — Odar.
 POPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

Dispanzer za borce od 13. do 14. ure.
 V soboto, 18. junija, samo dopoldne: I. obratna ambulanta — dr. Metod Rešek in IV. obratna ambulanta — dr. Ivica Vreš.

ZOBNE AMBULANTE:
 DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. stomat. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — mag. dr. stomat. Bela Gazafi.

Za borce: od 7. do 8. ure.
 POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

V soboto, 18. junija, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

V kartoteki obratne ambulante sprejemamo knjižice dopoldan od 6. ure do 10.30, popoldan od 12. ure do 17.30.

Urgentna ambulanta sprejema nujne primere neprekinjeno od 6. do 20. ure.

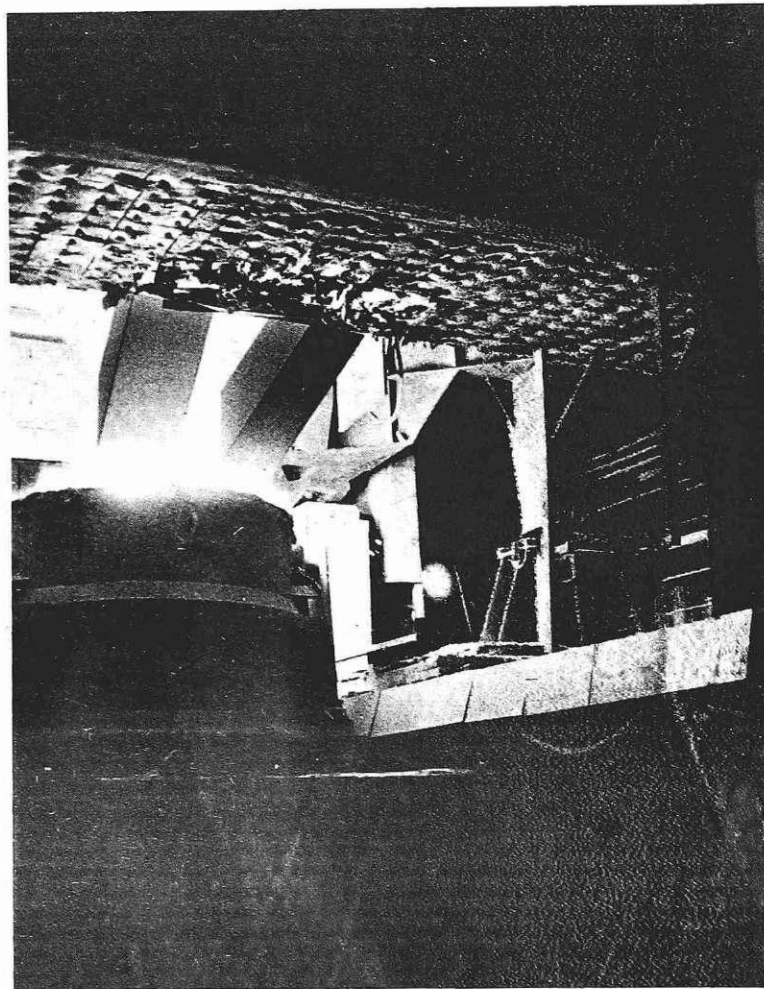
Zdravstveni dom Jesenice — dispanzer za borce NOV

Od 13. do 17. junija bo Dispanzer za borce NOV v Zdravstvenem domu Jesenice zaprt. Odprt bo samo 16. junija v dopoldanskem času. Vsi borci, ki bodo potrebovali pomoč, bodo sprejeti v splošnih ambulantah.

Dežurni v Vatrostalni

11. in 12. junija, Rudi KLUKOVIČ, Mojstrana, Kurirska pot 9, ☎ v službi 83-281.

Dežurni Vatrostalne je v soboto od 6. do 12. ure na delovnem mestu, v prostem času do ponedeljka do 6. ure zjutraj pa je dežurni dosegljiv na domu.

Prebod v Jeklarni 2 (foto: Irena Kučina)

CSI včeraj in nikdar več? (2)

»TISTI, KI NE POZNAJO SVOJE ZGODOVINE, SO OBSOJENI, DA JO PONAVLJAJO!«

Na nedavni beograjski »prelomni« partijski konferenci je bilo slišati tudi tole staro modrost. Tisti, ki ne poznajo svoje zgodovine, so obsojeni, da jo ponavljajo. Ob spreminjanju »osnovnega koncepta uresničevanja upravljalških pravic delavcev« (Poljšak), ki pomeni hkrati tudi prelomnico v delovanju CSI, nanjo nikakor ne kaže pozabiti.

Predlog SEO-oddelka za organizacijo dela — z dne 20. decembra 1974 utemeljuje ustanovitev centra s »potrebo po sistematičnem delu na področju preučevanja samoupravljanja in informiranja«. Njegovi cilji in naloge so bili kasneje podrobneje opredeljeni v ustreznih samoupravnih aktih (n.p. SaS o združitvi TOZD v DO, SaS o medsebojnih pravicah obveznostih in odgovornostih med TOZD in delovno skupnostjo KSI, ipd.). Prva — in tudi zadnja — podrobnejša analiza uresničevanja teh ciljev in nalog je bila opravljena v prvi polovici leta 1982, ko je delavski svet delovne skupnosti KSI, na osnovi svojih opozoril različnim forumom v DO, občini in republiki, imenoval posebno komisijo, ki je — to lahko razberemo iz poročila tedanjega poslovnega odbora za delovno skupnost — dne 25. avgusta 1982 — »na podlagi nalog preučila razmere v centru in ugotovila, da je potrebno nekatere osnovne cilje centra spremeniti, predvsem pa opredeliti osnovne naloge centra«. Iz navedenega poročila, ki ga je v imenu člana poslovnega odbora, Toneta Varla, podpisal prav Janez Poljšak, lahko med drugim preberemo tudi tole:

»Pobude družbenega pravobranilca samoupravljanja in naše notranje ugotovitve, da se nismo dosledno držali samoupravnih splošnih aktov, so resno opozorilo, da moramo na področju samoupravnega odločanja mnogo bolj kot doslej spoštovati določila, za katere smo se dogovorili. Samo površna analiza nekaterih odnosov na najvišjih organih delovnih organizacij in temeljnih organizacij kaže, da poskušamo samopravo poenostaviti, kar pa pelje vedno na tanek led nezakonitosti in kršenja samoupravnih splošnih aktov. Ocenjeno je tudi, da samoupravljanje ni preprosto sistem, ki ne zahteva dela in organiziranosti, ampak je sistem, v katerem je potrebno veliko časa, veliko znanja, še več pa organiziranega pristopa, da ne pridemo v nasprotje s tistim, za kar smo se dogovorili. Trditve tov. Lakote glede nekaterih kršitev držijo, vendar je v tem trenutku težko napovedati, ali je možno posledice, ki so iz tega nastale, tudi sanirati. Ne gre torej za vprašanje restitucije določenih nepravilnosti, ampak gre za vprašanje smotnosti našega sedanjega reagiranja, v prihodnje pa se ne moremo sprijazniti z metodami, ki nas včasih vodijo po bližnjicah k željenim ciljem. ... Podatane nepravilnosti nas silijo v to, da je potrebno imenovati sposobnega, avtoritativnega in zglednega vodjo centra, ki bo poleg že naštetih lastnosti sposoben koordinirati, organizirati in nadzirati delo in še kaj znotraj centra, izpeljati določeno sistematično, tvorno proučevati posamezne pojave itd. To od vodje in od centra terja njegov položaj, ki ga ima v Železarni in širši družbeno-politični skupnosti.«

Odbor samoupravne delavske kontrole Železarn pa je na osnovi tega poročila na seji, 1. septembra 1982, med drugim sprejel sklep, da morajo samoupravni organi delovne skupnosti KSI do konca leta 1982, skupaj z vodstvenimi delavci, sanirati razmere na CPSI.

Sanacija razmer na CPSI je bila izvedena predvsem v smeri kadrovske krepitve. Sicer pa iz predloga »Organizacija CPSI« (SEO-oddelka za organizacijo, 9. april 1984), ki v bistvu povzema ugotovitve iz analize strokovne komisije iz leta 1982, izvemmo, da so bili »vzroki za zastoj pri uresničevanju ciljev CPSI« naslednji:

1. Zastoj v razvoju in dograjevanju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v Železarni.
2. Pomanjkanje poglobljenega in stalnega ocenjevanja uresničevanja ciljev CPSI v poslovnem odboru, DPO in samoupravnih organih.
3. Pomanjkljiva konkretizacija in odsotnost oblikovanja prioritet posameznih nalog v pogojih pomanjkanja kadrov.
4. Prevelika zaprtost CPSI, slabi stiki s subjekti v Železarni in zunaj nje, s pomočjo katerih bi CPSI lahko izpeljal nekatere naloge.

To gradivo, ki se zaključuje s predlogom sklepov za delavski svet (med njimi je tudi predlog za povečanje normativna iz štirinajst na petnajst oseb in predlog, da se CPSI pooblasti za samostojno nastopanje pri zunanjem informiranju javnosti), naj bi po mnenju predlagatelja (SEO) služilo tudi za »osnovno izdelavo razvidov del in nalog, vrednotenje in oblikovanje delovnih področij na CPSI«. Kje so vzroki, da ta predlog na delavskem svetu ni bil verificiran, mi ni znano.

Za samo saniranje stanja na področju samoupravnega informiranja in komuniciranja v Železarni pa je verjetno pomembnejših petnajst sklepov delavskega sveta Železarn z dne 14. februarja 1984. Naj povzamem le nekatere. Centru morajo strokovne službe dostavljati vsa gradiva, ki jih pošiljajo TOZD in delovnim skupnostim v obravnavo. Izdelavo gradiv morajo strokovne službe načrtovati vnaprej in o tem obvestiti center. Gradiva morajo biti celovita, razumljiva, pravočasna; pri njihovi pripravi morajo službe sodelovati s centrom. Vodstva TOZD in delovnih skupnosti morajo zagotoviti izvajanje določb pravilnika o informiranju in določb statuta TOZD o povratnem informiranju. Center mora izboljšati organizacijo dela: delovne naloge in odgovornosti zanje je treba precizirati, njihovo izvajanje tedensko spremljati obenem pa pri nalogah opredeliti prioriteto tako pri strokovnih kot pri administrativnih delovnih. Poseben poudarek je tedaj dobilo tudi področje povratnega informiranja delavcev oziroma SDS, za katerega so

bili po starem statutu odgovorni predvsem vodje TOZD in delovne skupnosti (v novih statutih so bile te določbe črtane). Delavski svet je tedaj center zadožil, da vodi evidenco vprašanj in odgovorov posameznih SDS, delegacij in organov. Zaostrena je bila odgovornost: »Delavski svet, odbor za informiranje, odbor samoupravne delavske kontrole in sindikat morajo na osnovi poročila, ki ga iz že omenjene evidence vprašanj in povratnih informacij pripravi CPSI, zagotoviti izvajanje odgovornosti za neizpolnjevanje delovnih nalog v zvezi z informiranjem po statutu in pravilniku.« Strokovne službe in ustrejni organi so bili zadoženi, da CPSI posredujejo kopijo vsake povratne informacije. Železar pa, da uvede rubriko Vprašanja in odgovori, v kateri bi objavjal odgovore strokovnih služb na vprašanja, ki so širšega pomena za Železarno. Sicer pa so bili vodje TOZD in delovne skupnosti zadoženi, da na delavskih svetih v skladu s predpisanimi roki poskrbijo za odgovore na večino vprašanj delavcev in SDS, delegacij pa, da povratno informirajo SDS. Slednje bi moralo biti razvidno tako iz zapisnikov SDS kot zapisnikov delavskih svetov.

Za nobenega od teh sklepov ne moremo reči, da je bil uresničen — z izjemo tedenskih delovnih sestankov na centru in poskusa uvedbe evidence povratnega informiranja in rubrike Vprašanja in odgovori (a samo poskusa) — pa tudi ne postavljeno vprašanje odgovornosti, zakaj se ti sklepi ne izvajajo. Z odhodom Komanove v maju 1987 pa so bili ukinjeni tudi delovni sestanki.

Namen tega zapisa ni ugotavljanje, zakaj ni bilo volje za uresničitev teh sklepov (to bi bilo lahko predmet posebne analize), zakaj je prišlo do raznih, z monotonno besedo povedano, »RACIONALIZACIJ«, kot naprimer: prenehanje izpisovanja pripomb iz razprav na SDS in tako tudi analiz razprav, omejevanja strokovnih stikov, demotiviranja oziroma razvrednotenje strokovnega dela (prekategorizacija) in končno predloga za takšno redukcijo normativna ravno pri strokovnih delavcih, ki praktično pomeni ukinitve slehernega strokovnega dela. To brez sprenevanja izpričuje tudi Poljšakova izjava na razgovoru z delavci centra, citiram: »CENTER JE V BISTVU TRANSMISIJA IN POSREDNIK.« Samo kot namig naj dodam, da se odgovor na to vprašanje mogoče skriva v nenehnih opombah vodje oddelka za informiranje in vodje centra, da naj bodo mesečna poročila o delu čim krajša, da naj se vanje napiše samo to, kaj je kdo naredil, nikakor pa ne, s kakšnimi problemi se pri svojem delu oziroma na svojem področju sooča in kakšne rešitve predlaga, pa do nenehnega ponavljanja parole ZAUPATI JE TREBA STROKOVNIM SLUŽBAM, s katero so bile blokirane naše pripombe, da so določene informacije pomanjkljive, nepopolne, nerazumljive in bi jih zato kazalo ustrezno dopolniti in oblikovati.

Dodatno vprašanje je, zakaj se ni prav nič naredilo na zahtevi, ki jo vsebuje 11. člen Pravilnika o informiranju (sprejet je leta 1979) in ki se glasi: »CPSI z organizacijskim predpisom natančno opredeli tokove informacij,

od vira informacij do delavca in obratno.«

Stanje, ki naj bi ga sanirali, se je tako še poslabšalo. Je bila strategija — in čigava — zavestno zastavljena tako, da se prikaže, da so nekatera dela potrebna in da se jih zato lahko brez škode ukine, da je na centru smotno imeti samo enega »poštarja«, oziroma »telefonista«, ki se v skladu s sklepi kolegialnega dogovarja s predsedniki samoupravnih organov in nekaterih delegacij za čas in dnevni red sestankov, s strokovnimi službami za pravočasno dostavo in razlago gradiv, s korespondentkami CSI pa za ustrezno razdeljevanje gradiv, dopisov, ki izhajajo iz sklepov in izdelavo zapisnikov. Strategija, ki dokazuje, da je moč brez kakršnekoli škode ukiniti urednika informacij za samoupravne organe in delegacije, strokovnega delavca za proučevanje samoupravljanja in referenta za samoupravno pravo, z dokumentacijo pa se center tako nikoli ni ukvarjal. Podobna strategija, ki izključuje strokovno delo, kot na ravni DO naj bi se kasneje realizirala tudi v TOZD in DSSS.

S takšno strategijo bo treba seveda temeljito in argumentirano polemizirati, toda to naj počaka za drugič. Za to prihodnje razmišljanje skušajmo tokrat vsaj v grobem formulirati neko osnovno kritično izhodišče:

Gre za vprašanje monopola nad informacijami, kajti imeti informacije pomeni imeti moč, imeti moč pa pomeni imeti možnost uveljavljati svoje interese tudi na račun drugih interesov (če se nekoliko vulgarno izrazim, pomeni to imeti oblast, torej tudi razpolagati z denarjem, »ki je sveta vladar«). S tem v zvezi se direktno postavlja vprašanje položaja strokovnih služb (in poslovnih struktur, ki jim odreja jo, koordinirajo in nadzirajo delo) v upravljalškem procesu, saj imajo le-te monopol nad informacijami, monopol znanja ter monopol nad poslovnimi zvezami in okoljem. S tem so objektivno v položaju, da bi lahko samovoljno odločale o tem, katere informacije zbirati in obdelovati, katere informacije predstaviti samoupravnim organom in katere ne, ali predstaviti več alternativ ali samo eno, kako interpretirati dano informacijo in v kakšni obliki, kdaj oziroma koliko časa pred odločanjem se bodo informacije posredovale odločevalnim enotam in podobno. Delavci in samoupravni organi so tako povsem odvisni od njih, torej v izrazito podrejenem položaju. Po drugi strani pa so tudi strokovni delavci tako glede na predpovedanja kot nagrajevanja in končne oblike in celo vsebine njihovega izdelka odvisni od svojih nadrejenih, za katere je oblast (položaj in plača) vsekakor sladka in se temu bolj ali manj primerno (lojalno) tudi ponasajo. Poslovske strukture so torej objektivno v takšnem položaju, da lahko več ali manj po mili volji manipulirajo (prikrivito uresničujejo svojo moč) tako z delavci kot s samoupravnimi organi.

To je en razlog za organiziranje posebne ali kot poudarja Kardelj v »Smeri razvoja«, avtonomne, strokovne službe za informiranje.

Drug razlog je ta, da se številnim in zahtevnim nalogam na področju samo-

upravnega informiranja in komuniciranja, kot pravi F. Džinić (Komunistična logia, DE, Ljubljana 1980, str. 189—190) »tem nalogam ni mogoče izogniti« in je »zato veliko bolj smotno, da te naloge zaupamo posebnim strokovno usposobljeni enoti in ne obremenjujemo z informiranjem drugih enot, ki so že tako preobremenjene s svojimi rednimi delovnimi dolžnostmi«. K temu bi mimogrede dodal še to, da imamo v strokovnih službah, ki rutinsko zbirajo in obdelujejo informacije za določeno področje, preizkušnje sodeči, opraviti tudi s svojo vrsto »strokovno« sprostoto, zaradi katere informacij niso sposobne posredovati drugim v razumljivi obliki, niti poskrbeti za ustrezno strukturo informacij za odločanje (po Džiniću, str. 181—182: opis razmer, vzrok za razmere, odgovornost za razmere, možne delovanja) niti za način predstavitve. Za posredovanje informacij orientacijske narave, ki dvigajo raven vedenja pojavov v delovnem in družbenem okolju ter tako pripravljajo človeka do lastnega razumevanja in sprejemanja določene odločitve, pa sploh niso zainteresirane. Ne zanima jih niti celovitost sistematičnega dokumentacijskega spremljanja in omogočanje samoupravljanja, za je (po Džiniću) »nujen pogoj za njegovo učinkovitost in racionalnost«, niti proučevanje kot »nujen sklepi del in formativne aktivnosti v delovni organizaciji in ena izmed bistvenih oblik nadzora nad delovanjem sistema informiranja« (Džinić).

Kot tretji, morda bistveni, vendar na poslednji razlog za samostojno, avtonomno informacijsko službo pa govorijo dejstva, da prav zaradi njenega posebnega družbenega pomena nad njenim delom bedi in jo usmerja poseben družbeni organ: odbor za informiranje, v katerem so, vsaj v Železarni, tako, tako delegati iz samoupravnih kot iz družbenopolitičnih struktur. Informacijskega delovanja vseh raznovrstnih služb v takšnih delovnih organizacijah, kot je železarna, vsekakor noben odbor ne more ustrezno nadzirati in usmerjati, medtem ko je pri specialni službi, ki izrecno skrbi za normalen potek informacijske in komunikacijske dejavnosti, to mogoče.

Božidar Lakota

OPOMBA: V sedanjih situaciji zavestne, vodene in usmerjene dezorganizacije centra je induktivna metoda (posnetek stanja na upravljanju nalog), ki se je je lotil oddelek za organizacijo in ki jo je pri vzorčnem vrednotenju, kljub razgovoru z vodjem Kalkom, uporabil OŠDČ, povsem nesmiselna. Za izvedbo mezo in mikro organizacije centra je zato nujno treba — če je naš cilj izboljšati samoupravno informiranje in komuniciranje ter razvijati na višje ravni — uporabiti deduktivno metodo: to je členitev delovnega procesa glede na ustavno, zakonsko in samoupravno opredeljene delovne centre ter glede na samo naravo in zahteve informacijskih in komunikacijskih procesov, od makro, preko mezo, do vključno mikro ravni, in to tako po nalogah kot po nosilcih. Razen tega, če ne obstaja bojazen, da bi bil zaradi normalnega funkcioniranja dela na centru ob svoje oblastniške privilegije.

Pregled sestankov SDS

(Iz programa samoupravnih aktivnosti za maj — nadaljevanje)

TOZD PLOŠČATI PROGRAM

Iz OBRATA HLADNA VALJARNA BELA smo prejeli zapisnike SDS vodstvo in odprema, lužilnica in priprava vložka 1, 2 in 3, žarilnica 1, 2, 3 in 4, adjušta in strojna adjušta 1, 2 in 3 ter valjarna 1, 2 in 4. SDS vodstvo in odprema vprašujeta (v zvezi s poslovnim poročilom), kolikšen je bil prispevek za nerazvite, kje je prikazan oz. zakaj ni. Pod točko razno pa opozarjata na naslednja vprašanja in probleme: »SDS vprašuje, ali je izplačilo osebnih dohodkov 18. v mesecu v skladu s členi 92., 97. in 98. pravilnika o skupnih osnovah in merilih za delovne sredstva za osebe dohodke in dela sklada skupne porabe v DO. SDS zahteva odgovor od vodstva TO Tehnične dejavnosti, kaj se je ukrenilo v primeru nepravilnega pisanja ur dvema delavcem. Po oceni vzdrževanja HVB bi vzdrževanje HVB lahko opravilo delo z eno osebo v osmih urah z 10 % otežkočnega dodatka. Za to opravljeno delo pa je bilo pisano za enega delavca 40 ur — od tega osem ur nočnih nadur iz sobote na nedeljo ter za 21 ur 50 % otežkočnega dodatka. Drugemu delavcu pa 32 ur — od tega za 23 ur 50 % otežkočnega dodatka. Delavca sta zaposlena v obratu Montaža Javornik. SDS zahteva, da se organizira sestanek z odgovornimi materialno skladiščnega poslovanja ter s predstavniki HVB glede nabave in izdaje zaščitnih sredstev. Zaradi kritične situacije SDS podpira usmeritev, da se pobitiško delo zreducira na minimalno možno število in da se zagotovi nemotena proizvodnja s strogim upoštevanjem načrta dopustov.« SDS lužilnica in priprava vložka 1 pa si v zvezi s poslovanjem zastavlja naslednje vprašanje: »Izpuha pred leti smo v TOZD reševali s sanacijskimi ukrepi. Levji delež pri tem so nosili delavci v proizvodnji. Ker sedaj dosegamo optimalne rezultate, zahtevamo od vodilnih struktur in delegatov odgovor, kako bodo poveljali intervencijski ukrepi na sedanje stanje. Delavci opozarjamo, da nečemo ob dobrem delu delati pod bremenom izgub.« Pod razno SDS opozarja, da je treba rešiti vprašanje del in nalog peskarja (en peskar, dva peskarska stroja), zagotoviti zaščitna sredstva za varila (ročno varjenje) ter vprašanje vzdrževanja in obremenjevanja žerjavov v lužnici (meritve, normiranje). Popraviti je treba tudi plačine skupine v lužnici (povečan obseg dela,

slabši delovni pogoji, otežkočeni dodatki, beneficirana doba). Skupina nasprotuje tudi procentualnemu dvigu tarifnih postavk (nizka grupa, socialna varnost), protestirajo pa tudi proti ukinjanju zaščitnih delovnih sredstev, kot so srajce in nogavice, ker ta ukrep prizadene samo delavce v proizvodnji. Odločno nasprotujejo tudi načinu, da mora delavski svet sprejemati ukrepe po hitrem postopku ali pod pritiskom, brez predhodnega posvetovanja in mnenja SDS. Na vsa ta vprašanja zahteva odgovore in ustrezne obrazložitve. SDS lužilnica in priprava vložka 2 zanima, kako bo s proizvodnjo neravnih jekel ob tako visoki podražitvi niklja. SDS lužilnica in priprava vložka 3 opozarja, da še vedno ni prejela odgovorov na postavljena vprašanja. Pod razno delavci iz priprave vložka vprašujejo, zakaj samo za Hladno valjarno Bela velja prepoved zbiranja lesa, ki ga v obratu ne morejo več uporabljati, ko pa je v drugih obratih to dovoljeno. SDS žarilnica 1 je odgovore na postavljena vprašanja sicer (delno) dobila, vendar pa z njimi ni zadovoljna. V zvezi s poslovanjem pa SDS ugotavlja, da kljub izrednim prizadevanjem na vseh ravneh izgube ni bilo mogoče zmanjšati, pač pa se je celo zvišala. Dalje, da je ljudem težko pojasniti, da je do izgube prišlo zaradi zamrznitve cen, zaradi zvišane porabe za 12 % ipd. Sprašujejo se namreč, kaj bi bilo, če bi se šlo delo, če ne bi dosegali načrta. Pod razno pa so imeli pripombe glede odloga izplačila osebnih dohodkov, na enomesečno »zamudo« pri izplačilu regresa (drugače go ga že izplačali), saj se vprašujejo, koliko bo vreden dinar — ob nenehnih podražitvah — čez mesec dni. SDS žarilnica 2 ugotavlja, da ostaja še vedno nerealiziran sklep glede odsesavanja dimnih plinov na izstopu CRNO (ventilacija žarilnice ne dela). Predlagajo, naj bi se v dimnik za odsesavanje dimnih plinov iz sušilne peči montiral ventilator. Pomisleke ima tudi glede podražitev fero legur, ker jim naše cene ne sledijo. Izrazil je tudi željo, da bi poleg drugih zaščitnih sredstev dobili tudi delovne srajce, saj je zlasti v poletnih mesecih pri pečeh zelo vroče (»vemo pa tudi, da so v trgovinah srajce zelo drage«). SDS žarilnica 3 na postavljena vprašanja ni dobila odgovorov. Da gre pri tako imenovanem povratnem informiranju za zelo občutljiva vprašanja, je razvidno iz naslednje opombe, ki se jim jo je zdelo vredno zabeležiti v zapisniku: »Nekdo je pripomnil, kaj ti bodo odgovori, saj delaš v proizvodnji in te nič ne briga.« Nezadovoljstvo, ki je predvsem rezultat nemoci, da bi z boljšim delom in prizadevanjem kakorkoli lahko vplivali na premagovanje kriznih razmer, veje tudi iz zabeležk v zvezi s poslovanjem in ožjo obratno problematiko. Takole pravi: »Ob pregledu vložnega dela in uspehih proizvodnje so delavci zadovoljni. Delali smo dobro, vložili precej dela, da bi bilo slabo odpravljeno. Nikakor pa ni

uspeha pri poslovanju. Denar je šel v nič. Naše delo je izničeno.« In pod razno: »Delovna skupina sprašuje, zakaj tako nizki regres? Kako je možno, da dobijo tisti, za katere mi odvajamo sredstva, več regresa in prej? Ni nam tudi jasno, kako je možno na primer, da so osebni dohodki izplačani že pred zaključkom meseca, pri nas pa šele 18. v mesecu? Delavci tudi zanima, kako je s srajcami v žarilnici. Pravijo tako: »Razumemo krizo, ne razumemo pa tega, da kljub vročini ob peči, ko smo močno znojimo, varnostni tehnik črta srajce. Radi bi ga vzame ob pržiganju, da se malo preznoji. Tudi klima naprave delajo v redu.« SDS žarilnica 4 je že v mesecu februarju opozorila na problem nabave materialov v skladiščih. Na zadnjem sestanku (11. 5.) pa ugotavlja, da »problematika nabave materialov v skladiščih po zadnjih ukrepih ostaja nespremenjena ali celo večja.« Tudi ta SDS ugotavlja, da so finančni rezultati povsem v nasprotju z ugotovitvijo, da so načrte dobi izpolnjevali. Nasprotujejo tudi kasnejšemu izplačevanju osebnih dohodkov, saj jih inflacija zaradi tega le še bolj prizadene, moti pa jih tudi to, ker družbene dejavnosti s podobnimi ukrepi niso nič prizadete. Nadalje opozarjajo še na prevelik ropot obratu (ZRM, CBI) in na pristransko dodeljevanje termina letovanje v Stoji (gre za kandidata, ki dela že 24 let v Železarni in ki se je letos prvič prijavil za letovanje na morju, termin je bil dodeljen nekemu drugemu). SDS adjušta in strojna adjušta 1 opozarjata, da sta dobili samo odgovore, ki se nanašajo na zadeve iz obrata, ostalih pa »zopet ni bilo«. V zvezi s sporazumom o medsebojnih pravicah, obveznostih in odgovornostih SDS podpira vse predloge, ki so bili objavljeni v Železarni pod naslovom »Svobodna menjava dela«, obenem pa predlaga, da naj bi nekdo izmed članov poslovnega odbora nanje tudi odgovoril v Železarni. Pod razno pa SDS zahteva, da se jim pove ime in priimek osebe iz proizvodnih obratov, je dovolila, da se rešilne postaje na nočni dnini ukinejo. Svoje ogorčenje nad takšno odločitvijo utemeljujejo takole: »Na nočni dnini na Beli (HVB, Jeklovlek, VBS, Žična) dela približno 300 ljudi. Za agregate skrbi, če se slučajno pokvari, na nočni dnini približno 40 vzdržavalec. Za delovnega človeka pa imamo enega bolničarja od HVJ do Jeklarne 2. To je zgorelo pri datek, koliko skrbimo za delavca za strojem. Kako ukrepati, sta dve nesreči naenkrat? Mislimo, da je ta odločitev poslovno nemu odboru Železarni bolj v sramoto kot pa v ponos, pa tudi delavci razmišljajo, če so manj vredni zato, ker delajo na trnem. Ali je več vreden višek na stroju kot delavec za pultom

(se nadaljuje)

CSI — Božidar Lakota

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Delo dramskega krožka na CSUI

V zadnji številki Zelezarja smo v članku o praznovanju meseca mladosti obljubili, da bomo nekatere krožke tudi predstavili.

Eden najbolj delavnih krožkov na našem centru je dramski krožek, katerega že drugo leto uspešno vodi prof. Katarina Torkar. V krožku deluje dvajset učencev, predvsem iz družboslovne in zdravstvene usmeritve, najbolj aktivni pa so Nataša Černe, Gregor Čušin in Mojca Višak.

Največji problem nastopajočih je tema in pomanjkanje samozvesti na odru, zato so se najprej lotili improvizacijskih vaj. Za boljše izgovorjavo pa so bile potrebne tudi fonetične vaje. Program iger za šolsko leto določijo že v septembru. Vsaka igra zahteva dva do tri mesece trdega dela. Začne se z analizo dramskega besedila (natančno razlago besedila, karakterjev), sledijo bralne vaje, nato pa se dijaki razdelijo po skupinah, kjer se igrata natančno naučijo. Po enem oz. dveh mesecih se zopet vsi zberejo na skupnih vajah. Zaradi finančnih težav si vaj v gledališču ne morejo privoščiti. Vadijo v razredih na šoli, kjer so pogoji za delo bistveno drugačni kot v gledališču. Dve do tri vaje pred nastopom pa vadijo v

gledališču Tone Čufar, ki jim pomaga tudi pri postavitvi scene, za kar se jim člani krožka najlepše zahvaljujejo. Tudi pri izbiri kostumov jim gledališče veliko pomaga, večinoma pa jih izdelajo učenci sami. Pri tem jim ne zmanjka domiselnosti. Sami izdelujejo tudi rekvizite in poskrbijo za reklamo.

Snov za predstave je v skladu z učnimi načrti. Težja besedila izbirajo zato, da se dijakom približa tisto, kar se obravnava teoretično. Skušajo se izogniti standardnim recitatorskim predstavam in z novimi prijemi predstavljajo klasična dela.

V zadnjih dveh letih so predstavili precej svojih iger. V šolskem letu 1986/87 so to:

- zaključna predstava (upodobitev hudiča, za katero so vzeli snov iz Shakespeareovih in Jurčičevih del)
- recital NOB (ljubezenske poezije)
- burka Vzorni soprog
- Krst pri Savici (dramatizacija)
- Hoteli so se udeležiti tudi srečanja mladih gledališnikov, a jim to zaradi pomanjkanja časa žal ni uspelo.
- v šolskem letu 1987/88:
- Antigona
- recital poezije Miha Klinarja

— recital poezije Sonje Koranter

Zadnja njihova predstava pa je bilo delo Gregorja Strniša Zabe ali prilika o ubogem in bogatem Lazarju. Vsem dijakom, ki so si jo ogledali, je bila zelo všeč. Zbrali sva nekaj njihovih mnenj:

»Predstava je bila izredna. Nekaj povsem drugačnega od običajnih. Do te prireditve nisem verjela, da so naši vrstniki sposobni postaviti na oder tako umetniško stvaritev, kot so Strnišove Zabe, ki prav gotovo zahteva od igralcev samih, še v večji meri pa od režiserja, veliko splošne razgledanosti ter gledališke podkovanosti. Ostajam brez besed, le čestitam.«

»Moji vtisi o predstavi se lahko izrazijo samo z eno besedo: super. Vsa čast vsem, zlasti režiserju in seveda igralcem. Čeprav sem v bistvu še skoraj popoln laik, si upam reči, da je bilo vse skupaj narejeno zelo profesionalno.«

»Začetek me je presenetil, ker je bil nenavaden. Glasba se je izredno ujemala z grozječim krokanjem. Igralska uprizoritev je bila na profesionalni ravni, prav tako tudi scena. Skratka, ocena je lahko samo odlična.«

Polona Ropret in
Meta Potočnik

Majsko srečanje srednješolskih pesnikov Jugoslavije v Kikindi

Občina Kikinda se nahaja v severnem delu Banata in poleg mesta obsega še devet naselij z okrog 70.000 prebivalcev. Kikinda je močan industrijsko-poljedelski, zdravstveni, kulturni in športni center z bogato kulturno tradicijo. V mestu pesnika Dušana Vasiljeva in Jovana Popovića se odvijajo kulturne manifestacije: Oktobrski dnevi kulture, Srečanje amaterskih gledališč Vojvodine in Majsko srečanje srednješolskih pesnikov Jugoslavije.

Začetki pesniških srečanj v Kikindi segajo v leto 1968, ko je Milorad Crnjanin, tedaj učenec kikindske gimnazije in član literarne družine Dositej, dal pobudo za Marčana srečanja. Do leta 1971 so bila to srečanja gimnazijskih pesnikov severnega Banata, od leta 1972 pa so dobila pokrajinski okvir. Leta 1975 so Marčana srečanja postala jugoslovanska manifestacija, ki je prešla gimnazijske okvire. Zato je od tedaj organizator prireditve OK ZSMV Kikinda

in ne več kikindska gimnazija Dušan Vasiljev. Srečanja so prestavili v mesec maj in jih poimenovali Majsko srečanje srednješolskih pesnikov Jugoslavije. Iz leta v leto se je povečevalo število sodelujočih pesnikov, spreminjale so se tudi teme (Mladost in revolucija — 1982, Revolucija-livarna naše prihodnosti — 1983,...)

Letos, na enaindvajsetem srečanju, so med 680 pesniki izbrali 100 pesnikov in nas povabili na finalno srečanje v Kikindo, od 12. do 14. maja. Dnevi so bili popostrnjeni z bogatim kulturnim programom.

Prvi večer je bila otvoritev srečanja, ali koncert učencev Glasbene šole, recital Ex ponto I. Andrića v izvedbi Akademca (režija: D. Đurica), igra Analfabeta v izvedbi SŠ Boris Kidrič (režija: Đuran, Vlašić) in literarni večer, na katerem so se predstavili Milorad Crnjanin, Rade Obrenović, Raša Popov, Milutin Ž. Pavlov, Miron Kanjuh, Spasije Grahovac, mladi kikindski pesniki, Radovan Petrović (akustična kitara) in Milovan Krunić.

Drugi dan so se vrstile recitacije udeležencev srečanja po srednjih šolah.

Organiziran je bil obisk Mokrina — rodne mesta Miroslava Antića. Zvečer je bil na trgu glasbeno-folklorni program. Odprli so tudi razstavo fotografij Save Šumanovića, ki upodablja življenje Palestincev na zasadenih ozemljih.

Isti večer so otvorili tudi vsakoletno Srečanje amaterskih gledališč Vojvodine s predstavo Totovi I. Er-

kenja, v izvedbi Narodnega amaterskega gledališča iz Kikinde.

Sledil je rock koncert skupine Hari mata Hari. Zatem je bil Pesniški maraton, na katerem so sodelovali udeleženci srečanja, pesnik B. Andrić, kantavtor Radovan Petrović, dobitnik prve nagrade na prvem srečanju (1968), Vojislav Despot, KUD Akademac, estradna umetnica Ljiljana Petrović.

Zadnji dan so na zaključni prireditvi podelili pet prvih, pet drugih, pet tretjih nagrad, eno specialno nagrado in eno nagrado za najboljšo pesem o Kikindi.

Nagrajena sta bila tudi dva soven-ska pesnika:

1. nagrada:
Vonjam zopet
draž belega jutra,
preplašenega od sonca,
ko se prvič zdrami
trepetlika v vetru
in zapoje odo
v razpoke tihega diha.
Kot ponavadi —
izpraznjena steklena vaza —
zrem in požiram
griljaj podlega
(Kdo bi vedel — zakaj?)
namena,
in se sprašujem,
zakaj v vazi
ni cvetja.

Petra Vide
Maribor

2. nagrada:
Pada, pada prvi sneg,
padajo poljubi.

PRIPRAVLJENOST

JE VEDNO BOLJŠA

KAKOR GOLO PRIČAKOVANJE

(TITO)

Opekline in zmrzline ušes

Najbolj izpostavljeni del je ušesna školjka. Opekline na ušesni školjki so ponavadi vezane na opekline drugih delov obraza. Pri tem nastopajo vse štiri stopnje opeklin. Prva stopnja je edem (oteklina), hiperemija (preobilje krvi v organu) in rdečica. Druga stopnja je edem, cianoza (modrikavost) in nastanek mehurjev. V tretji stopnji postane koža voščen barve z mehurji, ki so napolnjeni s sokrvice. Četrta stopnja opekline je najhujša, saj nastopi nekroza (odmrtnje) z odpadanjem posameznih delov ali celotne ušesne školjke.

Tovrstne opekline zahtevajo strogo asepso. Prva in druga stopnja nista usodni. Pri opeklinah tretje stopnje čimprej odstranimo odmrlo tkivo z istočasnim prekrivanjem defektov s kožnim avtotransplantatom. Pri vseh opeklinah dajemo visoke doze antibiotikov za preprečitev infekcije.

Zmrzline ušesne školjke zdravimo z zmernim ogrevanjem. Prva stopnja zmrzlin ni usodna. Pri drugi stopnji mehurjev ne odpiramo, razen če so se sami razpočili. Pri tretji stopnji ogrevamo ušesno školjko s toplim zrakom ali s toploto kratkovalovne peči. V četrti stopnji nastopi odmrtnje (nekroza) tkiva, ki ga odstranimo. Dajemo visoke doze antibiotikov. Defekte na koži prekrijemo z avtotransplantati.

Poškodbe nosu

Vzroki poškodb so topa sila strelne in eksplozijske poškodbe, opekline in zmrzline. Poškodbe delimo na odprte in zaprte. Pri poškodbah sinusov ločimo penetrantne (prodirne) in nepenetrantne (neprodirne). Neprodirne poškodbe nosu so takrat, kadar je prizadeto mehko tkivo ali eventualno kostno-hrutančno ogrodje. Prodirne poškodbe so tiste, ki prizadenejo nosno votlino.

Nasploh so nosne poškodbe poškodbe mehkih tkiv in kostnega ogrodja nosu. Zlomi nosnega korena in nosnih kosti so posledica predvsem delovanja tope sile. Pri prelomu nosnih kosti in korena prihaja do razstrganin sluznice, manjših in večjih krvavitev, oteklina in modric.

Prelomi nosnega korena so nevarni, saj so združeni skoraj vedno s prelomom mrežne kosti. Obvezno prihaja do infekcij.

Potrebno je ustaviti krvavitev s prednjo in zadnjo tamponado.

Ko pada prvi sneg,
ko prvi so poljubi,
še ni zima.
Ostaneva sama
sredi belega polja,
topla, objeta
ne čutiva mraza.

Ko sneg zapade bolj
in bolj,

ko se poljubi izgubijo,
dotiki tvoji, besede tvoje onemijo.

Ko dalje sem s teboj,
okrog naju ledeni,
nenadoma opazim,
da ledeniva tudi jaz in ti.

Dušan Bombač
Ljubljana

Marija Robić

Panorama Kikinde

Slavko Tarman

29

Portreti jugoslovanskih mojstrov fotografije

Julij Brežan: Nova cesta na mapi

Julij Brežan — mojster pokrajinske fotografije

Julij Brežan je pričel ustvarjati tik pred drugo svetovno vojno. Prvotno je zablestel v temah in motivih socialnega značaja. Zavedajoč se časa v katerem živi, je Brežan ustvaril pomemben opus. Iz časa tik pred drugo svetov-

vno vojno so znane njegove fotografije Vejava, Jutro, Jesenski žarki, Vrnitev in Sejem.

Tako se je Brežan enakopravno vključil v splošne tokove tedanje jugoslovanske fotografije. Tako fotografijo ustvarjajo umetniki Dabac, Skrigin, Krašovec in Peter Kocjančič.

Povojna Brežanova fotografija spada v socrealistično

V letih povojne gradnje Brežan umetniško beleži proces obnove in vojni porušene domovine. Poudarek je predvsem na dokumentarnosti. Brežan je prisoten vsepovsod — na polju med žanjci, na gradbiščih in pri gradnji hidrocentral. Vse te trenutke posname in jih pretvori v estetski doživljaj. Iz tistih časov so znane fotografije Nova črta na mapi, Beli kruh, Graditelji in Žetev.

Najpomembnejša dejavnost Brežanove ustvarjalnosti je pejsažna fotografija. Njegovi pejsaži so estetižirana transformacija videne-ga in posnetega. Osnovo tvori klasična likovna kompozicija in istovetnost motiva. Brežan ustvarja fotografije s svetlobo in svetlimi

toni. Svetlobo in senco porazdeli na sliki v enakem razmerju.

Brežan je izrazil ustvarjalec romantizirane pejsaža. V novejših pejsažih je izrez fotografije usmerjal na detajle.

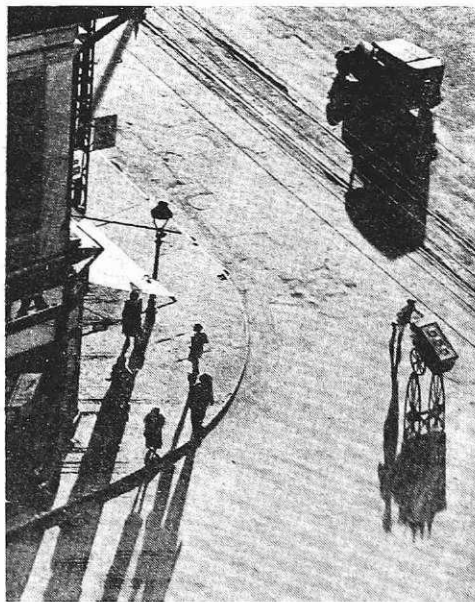
Brežan uspešen tudi kot fotoreporter

Reporterska dejavnost je pravzaprav vzpodbudila Brežana, da je v tem obdobju ustvaril širok cikel izjemnih fotografij. Bodisi v portretu, trenutni fotografiji ali čisti reportaži je Brežanu uspelo potrditi svoj občutek za pravi trenutek. To obdobje je v Brežanovem ustvarjalnem opusu plodno, umetniško dognano in izjemno izpovedno. Fotografije kot Pričakovanje in Sence so prav gotovo nepovljive, tako po umetniški izraznosti kot po kompozicijski dognanosti. V portretih je dosegel spontanost, ki je enkratna.

Mojster Brežan je vpeljal v fotografijo nove linije in sodobno likovnost urbanizacije

V ogromnem umetniškem opusu znotraj Brežanovega ustvarjanja najdemo pomembno stalnost. Vedno odprt za nove pristope, tehnike in zahteve časa se je Brežan odpiral k novim temam in motivom z istim žarom kot k nekdanjim, že utečenim impresivnim delom.

Ustvaril je tri pomembne fotomonografije: Nazaret, Prag časa in Sarajevo. Pri snemanju arhitekture je vpeljal nove linije in obdelavo oblike.

Julij Brežan: Jutro

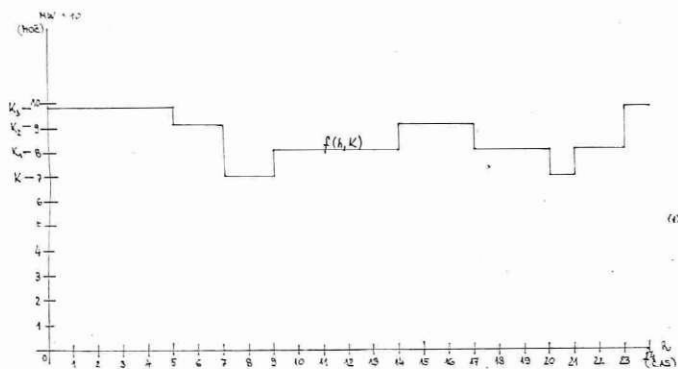
Matematika kot orodje

V zadnjem času je v javnih občilih veliko govora o porabi energije in o načinih zmanjševanja porabe le-te, kot primer enega največjih porabnikov v slovenskem prostoru pa je skoraj vedno omenjena Železarna Jesenice, zlasti po zagonu nove elektropeči v Jeklarni 2. Poleg tega, da bi se radi znebili očitka, da smo energetski požeruhi, pa obstaja še pomembnejši razlog, ki nas sili v čim smotrnejšo porabo: energija je zelo draga. Seveda nima nobenega smisla zmanjševati porabo, saj je zaslužek sorazmeren s časom obratovanja elektropeči, torej sorazmerno porabljeni električni energiji. Vendar račun, ki ga plačujemo elektrogospodarstvu, ni odvisen le od porabljene energije, temveč predvsem od zakupljene moči. Cilj je torej jasen: znižati je treba višino zakupljene moči, ne da bi se bistveno zmanjšala poraba energije.

Do podatka, kolikšno moč moramo vzeti v zakup, ne da bi pri tem trpela proizvodnja, lahko pridemo precej enostavno tako, da mejo znižujemo ter opazujemo posledice; metoda poizkusov je precej popularna, ker je lahko razumljiva; ima pa veliko slabost, da je draga. Če bomo namreč mejo postavili prenizko, lahko proizvodnji povzročimo škodo, po drugi strani pa previsoko postavljena meja ali počasno približevanje pravi vrednosti pomeni, da bomo dolgo plačevali več, kot bi bilo treba.

Druga metoda pa temelji na merjenih količinah, uporabi matematičnih orodij ter računalniku, nepogrešljivemu pomočniku tako merjenju kot matematičnim orodjem. Slaba stran te metode pa je, da lahko v slučaju napake s prstom pokažemo na tistega, ki jo je zakrivil, od vodstva pa terja dobro poznavanje možnosti, ki jo nudi moderna tehnologija, ter predvsem zaupanje ter naslopitev na ljudi, ki te možnosti znajo izkoristiti.

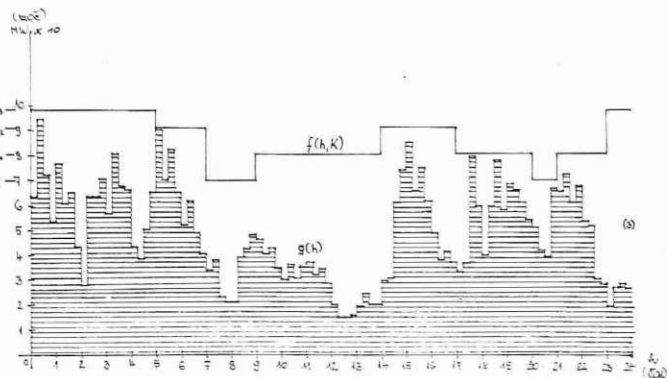
Pričujoči članek opisuje pripomočke, kakršne bi lahko uporabili, kadar se odločimo, da bomo nehali metati denar skozi okno. »Orodje dela mojstra«, pravijo in zametavanje orodja, ki nam je na razpolago, v našem primeru kaj lahko pomeni, da bomo samo zamenjali okno, skozi katerega mečemo naš denar.

Ta stopničasta funkcija ima svojo zakonitost: postavljena je le osnovna konična moč K (na primer: v aprilu je bila K=78000 kW, v maju K=70000 kW), konične moči $K_1 = K + 15/100 K$, $K_2 = K + 30/100 K$ in $K_3 = K + 40/100 K$ pa so torej enolično določene z osnovno konico K. Časovni intervali tra-

$$\begin{aligned} K_1 &= 70000 \text{ kW} + 15/100 \times 70000 \text{ kW} = 80500 \text{ kW} \\ K_2 &= 70000 \text{ kW} + 30/100 \times 70000 \text{ kW} = 91000 \text{ kW} \\ K_3 &= 70000 \text{ kW} + 40/100 \times 70000 \text{ kW} = 98000 \text{ kW} \end{aligned}$$

Narišimo torej stopničasto funkcijo f(h, K) za datum 25. maj 1988, vrisemo pa tudi dejansko porabo električne energije za izbrani datum. To

Črtkano območje grafa (3) je dejanska poraba električne energije za dan 25. maj 1988, ostanek do meje f(h, K) pa zakupljena, ne pa porabljena električna energija.

Čim manjša je površina med črtkano površino grafa (3) in mejo funkcije f(h, K), tem boljši je izkoristek zakupljene moči električne energije.

Zato poiščimo tako stopničasto funkcijo f(h, K'), da bo njena površina za izbrani datum enaka dejanski porabi, ali z matematičnimi simboli:

$$\int_0^{24} f(h, K') dh = \int_0^{24} g(h) dh \quad (4)$$

Ena izmed aplikacij na procesnem računalniku je t. i. VODENJE KONICE. Cilj te aplikacije je ustavljanje ene, dveh ali vseh treh elektropeči (po vnaprej dogovorjenem kriteriju), če trend porabe električne energije v tekočem 15-minutnem intervalu kaže, da bomo presegli zakupljeno količino električne energije.

To se zgodi redko (od 0 do 20-krat na dan, vsakič v povprečju za manj kot dve minuti — odvisno od dneva v tednu, ure v dnevu), skoraj vedno ob minimalni konici. Procesni računalnik spremlja, beleži in shranjuje podatke o razpoložljivi električni energiji, o dejanski porabi električne energije in o eventualnih ustavitvah elektropeči. Analize, ki jih lahko na podlagi shranjenih podatkov naredimo, tako kažejo, da je zakupljena konična moč postavljena PREVISOKO — hkrati s tem plačujemo tudi previsoko ceno za porabljeno električno energijo.

Z matematičnim modelom lahko izračunamo konično moč, ki bi bila glede na dejansko porabo električne energije v Železarni Jesenice res potrebna.

Dovoljena konična moč električne energije je preko dneva določena s stopničasto funkcijo f(h, K):

janja koničnih moči K, K₁, K₂ in K₃ pa določi distributer električne energije in Železarna Jesenice.

Na delovni dan v maju izgleda stopničasta funkcija f(h, K) kot graf (1). Za primer izberimo datum 25. maj 1988. Kot omenjeno je dovoljena konična moč K v maju enaka 70000 kW, torej je po zgornjih obraz-

je diskretna funkcija g(h), popolnoma slučajna, odvisna od ure v dnevu, dneva v tednu, vrste vložka, eventualnih težav in zastojev v obratih...

Desna stran enačbe (4) je znana (merjena) — to je poraba električne energije za izbrani dan. Predpostavimo tudi, da so časovne meje za veljavnost konic K, K₁, K₂ in K₃ fiksne (čeprav bi znižanje konične moči razširilo časovne intervale veljavnosti osnovne konične moči K, ker bi bile v nadaljnjem tekstu izračunane K', ali celo K', in K', nižje ali enake sedaj zakupljeni konični moči K).

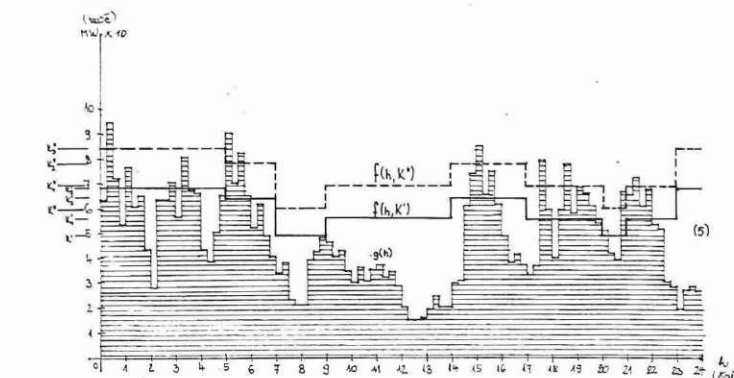
Z uporabo numeričnih matematičnih metod in primernega računalniškega programa izračunamo zadostno konično moč K'. Za nas

konkretni primer 25. maja 1988 je to:

$$K' = 49242 \text{ kW}$$

Manj odstopajoča (toda še vedno) je konična moč K''. To je konica, ki jo izračunamo tako, da v izračunih upoštevamo samo tisti čas dneva, ko je v veljavi osnovna konična moč K (ne pa K₁, K₂ ali K₃). Z matematičnimi simboli bi torej napisali:

$$\begin{aligned} \int_0^{24} f(h, K'') dh + \int_0^{24} f(h, K') dh &= \\ = \int_0^{24} g(h) dh + \int_0^{24} g(h) dh & \end{aligned}$$

Dejanska poraba na 25 mestih presega dovoljeno funkcijo f(h, K') oziroma na 7 mestih dovoljeno funkcijo f(h, K''); toda če bi 25. maja 1988 bila v uporabi konica K' = 49242 kW (ali K'' = 60113 kW) namesto K = 70000 kW, bi za reguliranje porabe električne energije poskrbel procesni računalnik z že

S podobno metodo kot K' izračunamo konico K''. Za nas konkretni primer je to: K'' = 60113 kW

Poglejmo sedaj graf (3), če namesto konične moči K = 70000 kW uporabimo izračunano zadostno konično moč K' = 49242 kW ali K'' = 60113 kW. Po obrazcih (2) izračunajmo K', K₂, K₃ in K'', K'', K₃.

$$\begin{aligned} K'_1 &= 56628 \text{ kW} & K''_1 &= 69130 \text{ kW} \\ K'_2 &= 64017 \text{ kW} & K''_2 &= 78147 \text{ kW} \\ K'_3 &= 68939 \text{ kW} & K''_3 &= 84158 \text{ kW} \end{aligned}$$

Grafični prikaz je potem:

Datum	K	K'	K''
4. 3. 88	78000 kW	48545 kW	58485 kW
15. 3. 88	78000 kW	46869 kW	55160 kW
30. 3. 88	78000 kW	49729 kW	64575 kW
6. 4. 88	78000 kW	47505 kW	56560 kW
19. 4. 88	78000 kW	45099 kW	61647 kW
26. 4. 88	78000 kW	47595 kW	53477 kW
5. 5. 88	70000 kW	46669 kW	59097 kW
13. 5. 88	70000 kW	49844 kW	52297 kW
25. 5. 88	70000 kW	49242 kW	60113 kW

Procesni računalnik hrani meritve za zadnje tri mesece, zato se zgornji podatki nanašajo na marec, april in maj. V tabeli niso zbrani

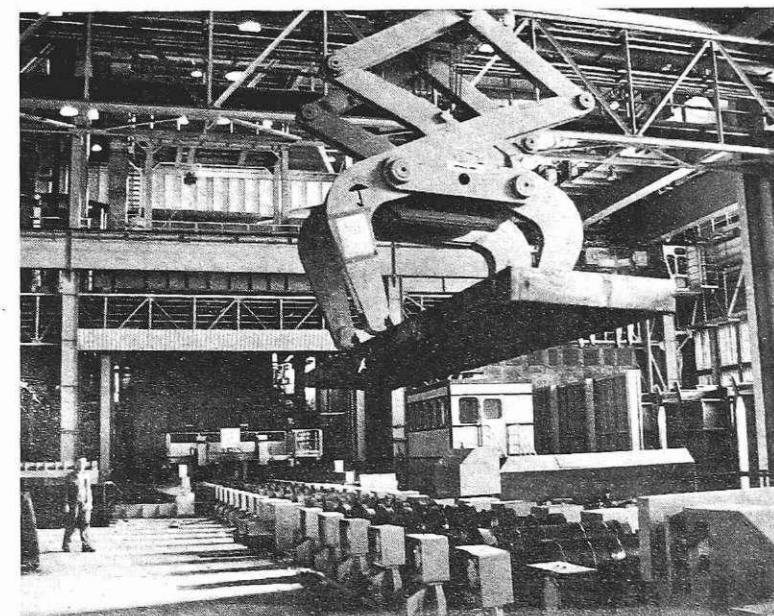
omenjeno aplikacijo VODENJE KONICE.

Tako kot smo naredili poskusni izračun zadostne zakupljene konične moči za dan 25. maj 1988, lahko naredimo izračune za poljubne pretekle dneve. Tabela izračunanih zadostnih zakupljenih koničnih moči kaže na to, da dan 25. maj 1988 ni bil nič posebnega:

Marec:	min K' = 41867 kW max K' = 55043 kW pov K' = 50073 kW sig K' = 3796 kW	min K'' = 50600 kW max K'' = 73190 kW pov K'' = 63125 kW sig K'' = 5879 kW
April:	min K' = 26873 kW max K' = 50337 kW pov K' = 41439 kW sig K' = 6650 kW	min K'' = 34603 kW max K'' = 63327 kW pov K'' = 50481 kW sig K'' = 8815 kW
Maj:	min K' = 35217 kW max K' = 49844 kW pov K' = 44949 kW sig K' = 4066 kW	min K'' = 38890 kW max K'' = 65827 kW pov K'' = 52957 kW sig K'' = 7974 kW

V maju je torej povprečna zadostna konična moč K' = 44949 kW. Zaokrožimo (pri tem upoštevamo standardni odklon sig K' = 50000 kW)

$$\begin{aligned} K'_1 &= 50000 \text{ kW} + 15/100 \times 50000 \text{ kW} = 57500 \text{ kW} \\ K'_2 &= 50000 \text{ kW} + 30/100 \times 50000 \text{ kW} = 65000 \text{ kW} \\ K'_3 &= 50000 \text{ kW} + 40/100 \times 50000 \text{ kW} = 70000 \text{ kW} \end{aligned}$$

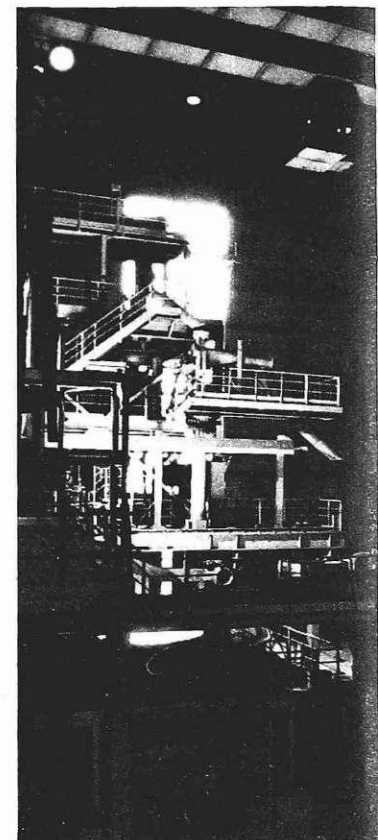
Izstopni del kontiliva v novi jeklarni (foto: I. Kučina)

Najvišja moč K' bi bila torej enaka sedaj osnovni konični moči K = 70000 kW.

To je ena izmed možnih analiz, ki jih računalnik lahko ponudi. Rezultati te in podobnih analiz so plod merjenih, resničnih podatkov in vsak sklep bi moral biti utemeljen na dokazljiv način — s številskimi podatki in njihovo numerično analizo.

Računalnik naj bi ne bil le nadomestilo arhivom, kartotekam ali v najslabšem primeru — pisalnemu stroju, možnost shranjevanja množice podatkov in s primerno programsko opremo hitro izdelane numerične analize le-teh nudijo vse kaj drugačno uporabo računalnika.

Meta Ščavničar

Železarski globus

JAPONSKA

V železarni Keihin, ki pripada železarski družbi NKK, krmilijo celotno železarsko proizvodnjo s pomočjo metod umetne inteligence. Ekspertni sistem imenovan Scheplan, ki ga je razvila družba IBM Japonska, spremlja pogoje proizvodnje in na njihovi podlagi določa njen optimalni potek. Prvi rezultati uporabe tega ekspertnega sistema so odlični in to verjetno ne bo ostal edini ekspertni sistem, ki bo uporabljen v železarnah te železarske družbe.

LR KOREJA

Ta azijska država napoveduje za letošnje leto proizvodnjo 6,73 mio ton surovega jekla. Ker modernizirajo nekatere že obstoječe obrate in načrtujejo še nekaj modernizacij oziroma novogradenj, upajo, da bodo do leta 1993 lahko letno proizvedli deset mio ton surovega jekla.

ZDA

Ameriške železarne bodo v naslednjih nekaj letih znižale svojo letno proizvodnjo zmogljivost za 8 mio ton. Združene ameriške železarske industrije je naročilo študijo, ki naj bi natančno terminsko določala to znižanje. V začetku devetdesetih let naj bi ameriške železarske družbe proizvedle okoli 60 mio ton surovega jekla letno. Okrog leta 1980 je ta številka znašala skoraj 40 mio ton več.

LR KITAJSKA

V tej državi nenehno modernizirajo železarsko industrijo. V začetku letošnjega leta so začeli z drugo fazo modernizacije železarne Baoshan. Skupno bodo zgradili 22 objektov, med njimi štiri koksaršniške baterije, plavž, hladno in vročo valjarno. Ko bo leta 1990 vse skupaj končano, bo ta železarna proizvedla 6,7 mio ton surovega jekla, 4,2 mio ton različnih valjanih izdelkov in 6,5 mio ton groblja.

P
kli
če
dejav
lovanj
občini
vija m

V ra
in sta
Skupš
maja
mer č
so, da
nekat
progr
cijski
občini
ti osre

Občin
cer že
konča
vem c
Jesen
skimi
presel
nove p
dobiti
Naspl
žaj sp
Slovej

kalne
nice,
rane l
veneg
nje fi
omeji
jasnir
da bi
ska p
čni ol
nalno
uresn
Trigla
čnimi
niki i

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

J
DPD
svoji
Njega
devar
z Jesu

O problematiki kulturne dejavnosti v občini

Predsednik občinske konference SZDL Jesenice, Alojz Kalan, je pretekli četrtek, 2. junija, povabil predstavnike izvajalskih organizacij kulturne dejavnosti in predstavnike nekaterih institucij, odgovornih za kulturno delovanje in snovanje v občini, na posvet o problematiki kulturne dejavnosti v občini. Posvet je bil hkrati tudi priprava na podoben razgovor, ki ga pripravljajo medobčinski svet SZDL za Gorenjsko.

V razpravi so izhajali iz ugotovitev in stališč, ki so jih sprejeli zbori Skupščine občine Jesenice lanskega maja ob upoštevanju sedanjih razmer oziroma problemov. Ugotovili so, da so bili v zadnjem letu narejeni nekateri spodbudni vsebinsko — programski, kakovostni in organizacijski premiki na področju kulture v občini, da pa še vedno ostajajo odprti osrednji problemi, kot so:

— Nerešen prostorski problem Občinske knjižnice, za katero so sicer že dogovorjene rešitve v nedokončani mali okrogli dvorani v novem delu prireditvenega centra na Jesenicah in z nekaterimi prostorskimi premiki v stavbi gledališča po preselitvi radia Triglav Jesenice v nove prostore, vendar pa je potrebno dobiti še ustrezno finančno pokritje. Nasplošno pa se je materialni položaj splošno izobraževalnih knjižnic v Sloveniji letos precej poslabšal.

— Nerešen prostorski problem lokalne radijske postaje Triglav Jesenice, ki ima sicer prav tako rezervirane prostore v novem delu prireditvenega centra, vendar pa pomanjkanje finančnih sredstev in nekatere omejitve zavlačujejo rešitve. Kljub jasnim in razumnim opredelitvam, da bi jeseniška postaja postala regijska postaja za vso Gorenjsko, različni občinski interesi, kljub neracionalnosti in nesmotnosti, zavirajo uresničitev te zamisli. Tudi Radio Triglav se ukvarja s težkimi finančnimi težavami, še zlasti ker podpisniki iz radovljiske občine ne izvršujejo svojih finančnih obveznosti. Ob tem je bila dana pripomba, da bi takemu odnosu moralo nujno slediti krčenje programa za radovljisko občino, vendar pa se dogaja ravno nasprotno.

Težka prostorska problematika za kulturne dejavnosti na mestnem območju, ki povzroča veliko preobremenjenost dvorane gledališča Tone Čufar ob istočasni ugotovitvi, da so prostori v domu Julke in Albina Pičnik na Javorniku premalo izkoriščeni. Ob tem so poudarili, kako uspešno so povečali prostore in uredili centralno ogrevanje v kulturnem domu na Dovjem in na Breznici. Boljši pogoji za delovanje kulturnih društev in organizacij se kažejo tudi na Blejski Dobravi in v Kranjski Gori, nerešena pa ostaja še ureditev centralnega ogrevanja v domu na Hrušici.

Nerešena organizacija občinske muzejske skupnosti in s tem povezana dokončna ureditev Kosove graščine in odprtje tehničnega muzeja Železarne Jesenice za javnost, čeprav so že opredeljene in nakazane rešitve tudi tega vprašanja.

Ob teh odprtih vprašanjih pa so na posvetu ugotovili še nadaljnje vsebinske in kakovostne premike v občini, zlasti pri gledališki in lutkovni dejavnosti, na področju zborovskega petja, tako odraslega kot otroškega oziroma mladinskega, likovni ustvarjalni in likovno razstavnici dejavnosti, založniški dejavnosti, fotoamaterski in filmski dejavnosti od

šolskih krožkov do odraslih skupin in na področju večplastnih programov (beseda, gib oziroma ples, pesem in glasba). Precej svežine in inovativnosti se odpira tudi v srednješolskem kulturnem društvu Centra srednjega usmerjenega izobraževanja Jesenice, zlasti na področju lutkovne in gledališke dejavnosti, poleg šolskega orkestra in mladinskega pevskega zbora. Napredek je dosežen tudi v Kranjski Gori, kjer so ponovno ustanovili kulturno društvo.

Ugotovili so tudi uspešno sodelovanje s Slovenci na avstrijskem Koroškem in uspešno in kakovostno mednarodno sodelovanje, še posebno na področju filmske, foto in glasbene dejavnosti. Prav tako so ugodno ocenili medobčinsko sodelovanje gorenjskih zvez kulturnih organizacij in redna medsebojna srečanja kulturnih skupin.

Kritično pa so spregovorili o programskem mrtvilu na območju krajevnih skupnosti Javornik — Koroška Bela in Hrušica in o neizkoriščenih prostorskih možnostih, še zlasti na Javorniku. Govorili so tudi o večjem in boljšem vključevanju kulturne ponudbe v turistično ponudbo, ki v jeseniški občini zelo počasi prodira v zavest turističnih delavcev, pa čeprav bi si lahko precej izboljšali težak finančni položaj kulture, ki živi, kakor je bilo rečeno, iz rok v usta. To velja tudi za vključevanje množice arheoloških, zgodovinskih, kulturnih, umetnostnih, tehničnih in naravnih spomenikov v kulturno ponudbo. Na posvetu pa je bilo izrečenih več zanimivih pobud, kako bi kulturno ponudbo na Jesenicah in v občini še izboljšali in vsebinsko kakovostno popestrili.

Slikar sodobnih slovenskih likovnih prizadevanj

Jutri v petek, 10. junija, bodo ob 18. uri v razstavnem salonu DOLIK DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice odprli že dvanajsto letošnjo razstavo. S svojimi deli se bo predstavil akademski slikar Andrej Pavlič iz Ljubljane. Njegova dela likovni kritiki uvrščajo med sodobna slovenska likovna prizadevanja. Ob otvoritvi bo imela krajši glasbeni recital pianistka Marta Mesec z Jesenic.

Andrej Pavlič: Naš vsakdanji kruh

»Likovno prostranstvo je prostor neizčrpne domišljije, nizanja in variranja oblik s simbolnimi pomeni in emocionalno prepričljivostjo.« v svojem uvodu ob jeseniški razstavi hvalja Marlen Premšak in nadaljuje:

»V nekaj zadnjih letih je tudi na Slovenskem suhe in sterilne likovne formalne poskuse malodane docela izrinila bogata figuralna in koloristična sporočilnost, prevladalo je pričanje, da je treba slike gledati, po njih drseti, jih odkrivati v njihovi posnemovalni, mimetični razsežnosti, dati očesu njegovo primarno pravico do prepoznavanja znanih ali prirejenih predmetov z možnostjo različne interpretacije in vodenega subjektivnega sprejemanja. Prej odvojene likovno analitične barvne raziskave nadomešča s psihologijo percepcije usklajeno koloristično stapljanje, prostor, tretja dimenzija v dvodimenzionalnem platnu pa znova dobiva svojo vrednost in potrjuje vpetost slikarje v tradicijo novoveških umetniških teženj.

Vse našteje elemente sodobne figurative avtor s pridom uporablja. Poudarjeno tretjo razsežnost — za njegova platna so skoraj praviloma

značilni pogledi navzven, skozi okna, odprtine — vnaša na četrto. Čas, akord, nihanje, opredeljujoča nas časovnost, vpetost, relativizem, minljivost, spreminljivost, ki se dogaja na ravni človekove zavesti, dojemljivosti in odsivnosti. Tudi majhnosti in neobglednosti, saj droben figurativni vnos neredko izgubljen plava v ogromnem prostorskem prostranstvu med sedanjostjo, preteklostjo in prihodnostjo.

Umetnost ima v tej časovnosti posebno mesto. Slikar ji priznava vrednost stalnice, celo nekakšne odrešitve, ki je časovni zamik ne izniči, ampak vselej nanovo ovrednoti. V bogati zamenjavi je spravljeno na tisoče preplelih reči, na stotine strovin, nikoli izčrpanih, nikoli preseženih v svojem bistvu. Formalni okviri, pripomočki, sredstva se spreminjajo, klasično slikarsko tehniko lahko zamenja slikani ali neposredni kolaž, lahko jo prekriva pajčevina mrežaste sheme, takšna ali drugačna na novo prirejena značilnost. A umetniška pripoved, ali bolje, umetniško dejanje ima in ohranja svoje zakonitosti ob sicer svobodnem izboru svoje doslednosti.

Razstavljenim platnom ni odrekati ne figuralne ne ikonografske doslednosti z bogato simbolno sporočilnostjo, kot tudi ne dorečene izvajalske spretnosti. Zatorej lahko jeseniško razstavo, ki v najboljši luči kaže del sodobnih slovenskih likovnih prizadevanj, od srca pohvalimo.

Andrej Pavlič je bil rojen 18. maja 1957 v Ljubljani, kjer je tudi diplomiral na Akademiji za likovno umetnost leta 1981 na slikarskem oddelku. Od leta 1982 dalje je član Društva slovenskih likovnih umetnikov, od leta 1984 pa samostojen likovni umetnik.

Doslej je slikar imel osemnajst samostojnih razstav, med drugim se je leta 1984 tudi prvič predstavil na Jesenicah, sedemnajstkrat pa je sodeloval tudi na skupinskih razstavah v Sloveniji, Jugoslaviji in v tujini (Poljska, Španija). Leta 1983 je bil na ex tempore Piran odlikovan z odkupno nagrado, v Beogradu je prejel prvo nagrado JLA, na ex tempore Marezige pa ponovno odkupno nagrado. Udeležil se je že tudi dveh slikarskih kolonij.

Razstava likovnih del akademkega slikarja Andreja Pavliča bo v razstavnem salonu DOLIK na ogled do vključno 22. junija. Salon je odprt vsak dan, razen sobote popoldan in nedelje, od 9. do 12. ure in od 16. do 19. ure.

Skupna razstava Dolikovcev in Relikovcev v Trbovljah

Prejšnji terek, na predvečer 1. junija — praznika pobratene občine Trbovlje — so v razstavnih prostorih Delavskega doma v Trbovljah s koncertom mešanega pevskega zbora DPD Svoboda II Trbovlje odprli skupinsko razstavo likovnih del članov likovne sekcije Relik DPD Svoboda — center Trbovlje in članov likovnega kluba Dolik DPD Svoboda Tone Čufar Jesenice, ki že po večletni tradiciji sodi v program praznovanja.

To je prvo letošnje razstavno srečanje likovnikov iz obeh delavskih revirjev, kateremu so sledilo še enako srečanje za praznik občine Jesenice in zamenjava skupinskih razstav likovnih del članov obeh likovnih kolektivov. Poleg razstav so v listini o pobratenju med likovniki obeh občin dogovorjena tudi sreča-

Družbenopolitične organizacije in krajevne skupnosti
Staneta Bokala, Mirka Roglja — Petka, Cirila Tavčarja

prirejajo v počastitev dneva borca in krajevnega praznika

v četrtek, 23. junija
ob 16. uri namiznoteniški turnir v prostorih NTK Jesenice TVD Partizan
ob 18. uri šahovsko tekmovanje v Šahovskem domu na Jesenicah (razpis v Železarju)

v soboto, 25. junija
ob 8. uri balinarski turnir na balinišču v Logu Ivana Krivca
ob 9. uri streljanje s pištolo v kamnolomu pod Mežaklo

v ponedeljek, 27. junija
ob 19. uri slavnostna seja skupščine in krajevne konference Mirka Roglja — Petka s podelitvijo plaketa in priznanj krajevne skupnosti v Kosovi graščini

v četrtek, 30. junija ob 18. uri odkritje spominske plošče Cirilu Tavčarju na severnem delu stolpnice Tavčarjeve 3/b
ob 18.30 centralna proslava v počastitev Dneva borca in krajevnega praznika s kulturnim programom, podelitvijo priznanj OF in prehodnih pokalov tekmovanj v OŠ Tone Čufar na Plavžu

v ponedeljek, 4. julija
ob 7. uri zbor pohodnikov za pohod po poteh ob spomenikih in spominskih ploščah zborna mesto pred spominskim parkom na Plavžu
ob 13. uri strelsko tekmovanje krajanov na Parkeljnovi kmetiji — prijava na licu mesta

KO za praznovanje
krajevnega praznika

Izšel bo almanah novejše jeseniške poezije

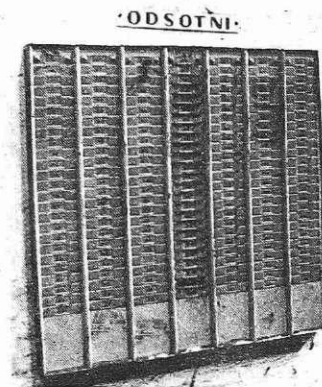
Literarna sekcija jeseniške Svobode uspešno uresničuje svoje založniške načrte. V knjižni zbirki Mala Čufarjeva knjižnica so od leta 1986 naprej izšle leposlovne knjige Milana Kristana, Vena Dolenca in Damjana Jensterla, v novi zbirki Dolina pa še narodopisno delo Franceta Voge »Spomini na Dovje«. Knjige MCK doživljajo pri kritikih kar ugoden odmev, dve izmed njih — Dolenčeva in Vogova — pa se tudi dobro prodajata, saj je od vsake na zalogi le še po nekaj deset izvodov.

Za tisk pa je pripravljen tudi že almanah novejše jeseniške poezije, v katerem bo objavljeno 84 pesmi devetih jeseniških pesnikov, ki doslej, razen v samozaložbi, še niso izdali svoje knjige, so pa že opozorili nase z objavami v Listih in v drugih literarnih prilogah in revijah. Petčlanski uredniški odbor, ki so ga sestavljali Benjamin Gracer, Marko Hudnik, Siniša Petković, Damjan Jensterle in Edo Torkar, je za natis v almanahu izbral pesmi Mihaela Cenca, Božidarja Lakote, Tomaža Iskre, Marjana Čufarja, Janeza Sakside, Dominike Hudnik, Nade Sever, Milodarja Zevnika in Mateje Črv-Sušnik. Odbor je imel težko in odgovorno delo, saj je moral iz revijalnih objav, rokopisov in samozaložniških zbirk izbrati tisto najboljše, kar bo po njegovem mnenju dostojno predstavljalo jeseniško pesniško ustvarjalnost v mnogoglasnem zboru sodobne slovenske poezije. Ker je uredništvo želelo dati priložnost kvallitetnim, a v slovenskem prostoru še

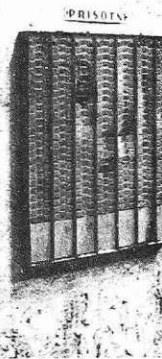
ne dovolj uveljavljenim piscem, v almanah ni vključilo pesnikov, ki so že izdali samostojno knjigo bodisi v MCK bodisi v drugih slovenskih založbah (npr. Valentina Cundriča, Milana Kristana, Damjana Jensterla, Benjamina Gracerja...). Tudi dolg do pesnikov, ki jih ni več med nami (Miha Klinar, Jože Košir-Plantan) bo moral biti poravnán na drugem kraju in ob drugem času. Uredništvo se je tudi zavestno odločilo, da bo dalo prednost moderni, netradicionalistični poeziji, zato v svojem izboru ni upoštevalo t.i. »ljudskih« pesnikov (kar pa še ne pomeni, da njihove pesmi ne bi mogle priti v kakšno drugo, drugačno zasnovano knjigo). Le en pesnik, ki bi po kriterijih uredništva morda sodil v almanah, se je tej »počastitvi« sam odrekal.

Jeseniški pesniški almanah z delovnim naslovom »84 PESMI« bo predvidoma izšel že poleti, in sicer kot 14. knjiga Male Čufarjeve knjižnice.

E.T.

Brez komentarja (foto: Irena Kučina)

Zaključni koncert

Glasbena šola Jesenice vabi na zaključni koncert, ki bo v ponedeljek, 13. junija, ob 19. uri v gledališču Tone Čufar na Jesenicah.

Vstopnina je 2.000 dinarjev za odrasle in 1.000 dinarjev za šolsko mladino.

Vabljeni!

Predvpis v Glasbeno šolo

Predvpis učencev za šolsko leto 1988/89 s preizkusom glasbene nadarjenosti, bo v sredo, 15. junija, dopoldne od 10. do 12. ure in popoldne od 15. do 18. ure v prostorih Glasbene šole Jesenice, Trg Toneta Čufarja 1.

Jože Vidic

3

Višinski in aretacija spomladi 1943 med Jesenicami in Begunjami

Soočenje Mazovca in Višinskega

Med aretiranci sta bila tudi Anton Legat-Mazovec in njegova hčerka Paula s Sela pri Žirovnici. O zaslisevanju v begunjskem zaporu mi je stric Legat večkrat pripovedoval:

»Stali smo v sobi in se ogledovali kot divje zveri. Ozrl sem se po sobi in opazil na obešalniku tri biče, gumijevke različnih oblik, verigo, ob zidu sta bili prislone dve palici. Sredi sobe je bila dolga miza, na eni strani klop, na drugi stoli, na mizi pisalni stroj, papir in papirniške mape. Za mizo so stali Druschke, tolmač in partizanski dezertar Anton Lipovec-Višinski. Po sobi se je z gumijevko v rokah sprehajal gestapovec Lincke, mož visoke postave, mršav in z bradavico na licu.

Mučilo me je vprašanje, kaj gestapovci vedo o meni, zakaj so me pripeljali v zapor in kdo me je izdal. V tistem trenutku sem v mislih preletel moje dveletno sodelovanje z osvobodilno fronto, sestanke s poveljniki partizanskih enot, moje obveščevalno delo in skrb za prehrano borcev.

Borci, s katerimi sem sodeloval leta 1941, so bili že mrtvi. Le nekaj me je tolažilo. Dobro sem vedel, s katerimi partizani sem bil v zvezi in kdo od teh je prihajal v našo hišo. Že prvi dan sem odločno postavil pogoje, da v mojo hišo ne sme nihče od borcev, ki jih ne poznam, oziroma nihče od novincev, pa čeprav je domačin.

Zrl sem v Višinskega in razmišljal, če je bil kdaj v naši hiši. Anton Lipovec-Višinski je bil borec Cankarjevega bataljona pod Stolom. Zvedel sem, da je bos po snegu pribežal v vas.

V begunjskem zaporu so naju soočili.

»No Legat, je začel Druschke uverturo v zaslisevanje. »kar začnite pripovedovati o svojih zvezah z banditi.«

Tolmač je začel prevajati. »Prosim, odstranite tolmača.« sem rekel, »znam dobro nemško in bom odgovarjal v nemščini.«

Druschke in Lincke sta se nasmešnila; tudi njima je bilo lažje nadaljevati zaslisevanje brez tolmača.

»Nimam nobenih zvez z gošarji,« sem samozavestno odgovoril kot igralec na odru.

»Mar boste trdili, da ne poznate Čira, Mitje, Sraščarja in drugih banditov,« je z globnim nasmeškom nadaljeval gestapovec.

Kaj neki se skriva za tistim skrivnostnim nasmeškom, sem razmišljal. Kaj in koliko vedo o meni? Ponovno sem zatrdil, da nikogar ne poznam.

Lincke se mi je približal z bičem v rokah. Stal je tako blizu mene, da sta se najina nosova skoraj dotikala. Gledal mi je naravnost v oči in počasi govoril: »Legat, nima smisla, da zanikate, ker je vaša hčerka vse priznala.«

Nisem vedel, koliko je v tem resnice.

»Če je priznala, je to njena zadeva. Naj kar sama odgovarja. Jaz vem, da v moji hiši nikdar niso bili partizani,« sem ponovno zatrdil.

»O, tako se pa ne bomo pogovarjali,« se je oglasil Druschke. »Ujeli smo bandita (povedal je ime in priimek, a njegovega imena ne bom omenil, ker so ga pozneje Nemci ustrelili), ki jih je trosila po vasi. Bandita pod oknom vaše hčerke Pavle. Ob teh nočnih srečanjih ji je izročil letake, ki jih je trosila po vasi. Bandita smo soočili z vašo hčerko. Priznala je dejanje. Če želite rešiti svoje in hčerkino življenje, potem nam lepo povejte, kar veste o banditih in njihovih zvezah.«

Srce mi je začelo hitreje utripati. Le z močno voljo mi je uspelo zadržati hladnokrven obraz.

»Mogoče je to res, toda jaz za to zvezo med hčerko in tistim ujetnikom nisem vedel. Veste, naša hiša je vzdana v pobočje. Hčerka spi v zgornji sobi. Okno te sobe je obrnjeno v pobočje. Pod oknom je betonska plošča hrabre. Na oknu je železna mreža, tako da nihče ne more skozi okno k hčerki. Lahko pa se pogovarjata. Ženo spiva v spodnji sobi, ki je obrnjena proti cesti, tako da se v to sobo ne sliši, če je kdo pod hčerkinim oknom.«

»Ali kot oče nikdar ne kontrolirate, kdo vse zahaja pod okno vaše hčerke?« me je skušal Lincke oplaziti po moralni plati.

»O, seveda,« sem se hitro znašel, »nekoč sem šel ven gledat, če je kdo pod oknom.«

Zdaj vam go bom zagodel, sem si mislil. Druschke in Lincke sta bila prepričana, da sta me že zlomila.

»In koga ste videli pod oknom?« sta hkrati vprašala, kot da bi se njune misli združile. Pričakovala sta priznanje.

»Bilo mi je nerodno, da sem šel oprezat pod okno. Tam je bil namreč namestnik komandirja orožniške postaje iz Žirovnice. Hčerka mi je

naslednje jutro priznala, da večkrat pride pod njeno okno. Posebno tedaj, kadar je v patrulji.«

To je bila resnica. Namestnik komandirja orožniške postaje je bil zaljubljen v mojo hčerko.

Zaslisevanje je bilo končano. Stutil sem, zakaj Gestapovci so vprašali orožnika, če je res ponoči hodil pod okno moje hčerke. Le-ta je pošteno in odkritosrčno priznal. Meni da je celo izjavil, da se namerava z njo poročiti. Orožnikova izjava je hčerki rešila življenje.

Drugič, ko so me poklicali na zaslisevanje, me niso več spraševali o hčerki.

»Legat, zadnjič vas opozarjam, da imamo v rokah zanesljive dokaze o vašem sodelovanju z banditi,« je grozeče začel Druschke.

Skomignil sem z rameni.

»Dobro, če nečete priznati, pa vam bo ta človek povedal, koliko masla imate na glavi.« Pri tem je Druschke pokazal na Višinskega.

Obrnil sem se proti partizanskemu dezertarju. Kot duhovnik s prižnice je nameril prst vame in izjavil: »Vi ste Legat, vaši hiši se reče pri Mazovcu. Ko sem bil pri banditih, smo vas večkrat obiskali. Dajali ste nam hrano, pijačo in razne podatke.«

»Kaj pravite na to izjavo, Mazovec? Danes se nam ne boste tako lahko izmuznili kot zadnjič,« je z zvišanim in domišljavim glasom rekel Druschke.

V času med prvim in drugim zaslisevanjem sem v mislih prešel vse borce, ki so bili v moji hiši. Zanesljivo sem ugotovil, da Višinski nikdar ni bil v naši hiši, lahko pa je prišel s skupino borcev v vas in bil morda kje zunaj na straži.

Moral sem tvegati in zaigrati na vse ali nič. Na življenje ali smrt.

»Gospod Druschke,« sem zaigral besnega in užaljenega človeka, »ta človek, ki pravi, da je bil pri banditih, ni bil nikdar v naši hiši. Če je enkrat prevaral bandite, lahko vara tudi vas. Kaj pa, če je on le navidezno ušel v dogovor s komunisti, da bi v tej pisarni zvedel, kako se zagovarjajo njihovi sodelavci. Naj vam ta gospod Višinski pove, kako je znotraj videti naša hiša, kakšna je kuhinja, soba, kakšne slike je videl na zidu v sobi, kje je peč in kje postelja.«

Druschke je bil presenečen nad mojim odločnim nastopom.

»Odgovorite, Višinski,« je dejal. Višinski je bil zmuden. Čutil sem,

da sem ga premagal.

»Jaz, jaz res nisem bil nikoli v vaši hiši,« je jecjal, »toda bili so drugi, bil sem pred hišo na straži.«

Druschke ga je besno pogledal. Ta divji pogled mi je dal vedeti, da je Višinski res trdil, da je bil v moji hiši.

»Gospod Druschke,« sem nadaljeval, »v naši občini je 40 oseb, ki se pišejo Legat in dve hiši, pri katerih se po domače reče pri Mazovcu. Če je ta lažnivec res stal na straži pred našo hišo, potem pač mora vedeti, kje je. Še enkrat ponovljam, da v naši hiši ni bilo nikoli banditov, zato Višinski ni mogel stati na straži pred njo. Vzemite ga v avto in peljite od Rodin do Žirovnice. Med vožnjo naj vam pokaže našo hišo.«

Zaslisevanje je bilo konec. Pozneje sem zvedel, da je Druschke res peljal Višinskega z avtomobilom do Žirovnice, toda Višinski ni vedel, kje je naša hiša. Čez nekaj mesecev sva se s hčerko vrnila domov, za nama pa sta prišla še sorodnika, brata Janček in Lojze Dežman. Oba sta pozneje šla k partizanom. Sta delavca železarne in zaslužna aktivista.

Kdo je bil Harambaša

Med aretiranci je bil v begunjskem zaporu zaradi izdajstva tudi 71-letni Jože Zupan, po domače Jožica iz Žirovnice. Osem mesecev so ga v Begunjah premeščali iz sobe v sobo.

Trda bo, si je mislil, moč in obnem sklenil, da za njim ne bo prišel nihče. S tem je mislil, da ne bo povedal ničesar, pa naj ga stane kar hoče. Vendar so se razmere v zaporu spremenile in on je priznal, da je sodeloval s partizani, a izdal ni nikogar. Na to odločitev je vplival desetminutni pogovor z vaškim aktivistom, Jožetom Dolžanom-Toncem iz Žirovnice. Gestapovci so ga pripeljali vsega prebričnega v jetniško sobo. Zupan se je spomnil, kako je bilo takrat, ko je v njegovi hiši ležal bolni partizan Gustelj Šlibar.

Zupanova hiša stoji ob cesti Žirovnica – Selo – Zabreznica, mimo katere so vsak dan patruljirali orožniki. Zato je neke noči Tonček Joža zaradi varnosti Šlibarja naložil na rame in ga odnesel na Breg.

In zdaj sta se Tonček Joža in Jože Zupan srečala v zaporu. Komaj slišno je Tonček Joža dejal: »Ne splača se ti tajiti. Vse vedo. Celotno ime partizanov, ki so bili pri tebi. Jaz sem vzdržal, toda ti? Dvakrat te bodo udarili, pa bo po tebi!«

Jože se je zazrl v roke sotrpina. Bile so močno zatečene, veliko debelejšje kot normalne.

»Zvezali so mi roke na hrbtu in me obesili na klin,« je boleče šepetal. »Nato so me tepili, še in še. Najbolj pa me je bolelo to, da vse vedo. Jože, izdani smo.«

Počasi se je ozrl okrog sebe. Opazil je same zamišljene obraze. Stutil je, da je to zadnja možnost, da pove ime izdajalca. Sklonil se je k Zupa-

nu in mu zašepetal na uho. Komaj je spregovoril, že so se odprla vrata in Zupan je zadnjič videl hrabrega aktivista. Ustrelili so ga julija 1943, skupaj z dvajsetimi talci na Kraljevem polju v Begunjah. Pred smrtjo je kot izdajalco omenil neko žensko in nekega vaščana.

»Jože Zupan,« je poklical policist. Poklicani se je nemirno napotil proti vratom. Naj se zgodi božja volja, si je mislil Jože, ki je v molitvi iskal uteho.

Čez nekaj trenutkov je že stal pred sodniki, ki so mu krojili usodo.

»Ali priznate, da ste imeli v hiši partizane?« je zatulil gestapovec in zamahnil z bičem poleg suhega in prestarega starčka, ki ga je bilo sama kost in koža.

»Ni res!« je vzkliznil Zupan, ki je vedel, da ga ne smejo premotiti, »nisem jaz imel banditov, ampak so banditi imeli mene.«

»Kaaaj, kaaaj praviš?« je nadaljeval gestapovec vidno presenečen nad takim odgovorom.

»Seveda,« je nadaljeval Zupan, »kako morete trditi, da sem jaz imel partizane, ko pa so le oni imeli mene. Prišli so v hišo in dejali: »Jože, tu smo in tu ostanemo. Tvoja hiša je blizu žandarmerije in ceste, zato smo tu vami. Nihče ne sme nikamor iz hiše, če ne, vas pobijemo. Mi moramo biti tu nekaj dni, ker nas na tisoče policistov išče po planinah. Ali zdaj vidite, da so nas imeli za talce.«

»In ker nisi prijavil orožnikom, bomo mi obsodili na smrt,« je ježno pripomnil gestapovec in ponovno zamahnil z bičem nad glavo zapornika.

»Kaj pravi, da ni on imel banditov, ampak banditi njega?« se je vmešal v zaslisevanje drug gestapovec in se pri tem globno smejal. Ker pa je smeh nalezljiv, so se zasmejali še drugi v sobi.

»Zapisan si smrti,« so kričali.

»Saj je vseeno,« je odgovoril Zupan, »če me izpustite, me bodo ubili partizani. Zame ni rešitve.« Ob tem se je nekajkrat prekrizal, ker je bil pobožen mož.

»Kajne očka, pri vas so bili Sifrer, Marjan, Tonežek, Franc, Stane, Kersnik, Čutov Albin, Lužnikov Mirko in še nekateri domačini. Kot vidite, vse vemo. Zdaj pa bo pel bič, če ne poveste, kakšno ilegalno ime je imel Čutov Albin.«

Zupan je bil v stiski. Kako dobro so bili Nemci o vsem obveščeni. Še sam ni vedel za imena vseh, ki so bili v hiši. Kot nalašč pa se ni nikakor mogel spomniti, kakšno ilegalno ime je imel Čutov Albin. Brez odgovora pa ni kazalo ostati. Sam ni vedel, kdaj je izustil besedo:

»Albin je Harambaša.«

Harambaša! Kakšno ime za vruga pa je to? Zupan je moral pojasniti, kaj to pomeni. Pripovedoval je o Turkih in hajdukih, »Harambaša, Harambaša,« so za njim žlobudrali, kot bi si hoteli dobro zapomniti to ime.

Nadaljevanje

Miha Mazzini

10

Drobtinice

Nedeljsko dopoldne je kot rojeno za malo glasbe. In za hrano. Izpod postelje sem izbrskal kasetar in ga postavil na mizo. Iskane edine kasete je trajalo dalj. Našel sem jo na stranišču, ležečo za školjko. Nikakor se nisem mogel spomniti, kdaj naj bi jo odnesel tja. Gumb za vklop se je za spoznanje zatikal in upiral pritisku prsta. Vključil sem ga z dobro merjenim karate udarcem z robom dlani. Bila so obdobja, ko sem to kaseto prenašal s sabo, v zgornjem žepu, in pri kakšni deklici ali znanцу spotoma posnel štikle, ki mi je bil trenutno všeč. Snemal sem čez tiste stvari, ki mi niso ugajale več. Zaradi različnih dolžin je bila vsa kasetna sestavljena iz kratkih odlomkov, ponavadi začetkov in koncev različne godbe.

Če se je bom dokončno naveličal, jo bom prodal, kot redko izdajo v počastitev tridesetletnice rock'n'rolla.

Šel sem se stuširati. Stresal in ožemal sem stekleničko Cartiera. Ven ni prišlo čisto nič. Obšel sem si gate in odmaknil vrata omare. Že dobil sem jo s polomljenimi tečaji. Notri sta bila dva žebila in na njihju dva obešalnika. Na praznega sem obesil vijetnamsko obliko ter jo oblekel. Bil je moder kombinizon s suknjicem. Uniforma navadnih delavcev v železnici, s pristiim emblemom, zlatim klavirnom na prsnem žepu.

Cesta je bila prazna. Iz odprtih oken je prihajala narodnozabavna godba različnih ljudstev in vonj po dunajskih zrezkih, pomladi in mešani solati. Pomladna nedelja. Ko bi bil rad kje drugje. Povsod, samo tu ne. In ko si tam, si želiš biti spet drugje.

Povsod, le tam ne. In tako dalje.

Pogledal sem okoli za čuvajem in preplezal ograjo.

Izognil sem se proizvodnim dvoranam, preskakujoč tire, izogibajoč se vagonom z žarečimi kokilami. Iz ene izmed stavb so se

vsuli delavci. Pridružil sem se jim. Se stopil z množico. Tu sem, vaš sem. Ah, domovina! Za naslednjo uro.

Bile so same ženske. Večidel starejše, debele in grde. Grobe in odurne. Od zadaj jih ne bi ločil od moških. Ženske brez ženskosti.

Postavili smo se v vrsto ob zidu menze, držeč vsak svoj pladenj v rokah. Precej pred mano, že ob pultu, kjer so delili hrano, sem zagledal deklitski obraz. Tako močno je izstopal od drugih v vrsti, da me je zabolelo. Prav fizično bolečino sem začutil v očeh. Nikoli prej je še nisem videl. Verjetno je bila novinka. Odnese la svoj pladenj na mizo in sedla. Poleg nje je bil še prazen stol. Nestropno sem pričel riniti v močno obrtje pred mano, a se ni dalo hitreje. Ko sem dobil svoj porcijski pasulja, je bil stol že zaseden. Iz žepa sem potegnil debel šop bonov ter z enim plačal jed. Zadovoljen, ker mi vsaj za te papirčke ne bo treba kmalu v akcijo, sem žrtvoval še enega za steklenico piva.

Usedel sem se za sosednjo vrsto miz. Razlomil kos kruha. Spogledala sva se. Dalj kot traja navaden pogled naključnih obrazov v množici. Razmišljal sem, ali naj se nasmejem ali ne. Sprejel sem ustne mišice v gibanje. Prepozno. Že je gledala predse, v kadečo se skodelo. Gruča bučnih kroglic me je obzidala od nje. Nisem je mogel več videti.

Če bi imel slučajno kakšen časopis s seboj, bi gabral. Jedel sem pač hrano, ki se ji ni treba posvetiti. Kurbirsko hrano. Potešil svoj nagon in greš. Nobenega pettinga z grizljajem, ljubkujočega obliza žlice, nežnosti in užitka.

Zastrmel sem se v jedilnik za naslednji teden. Danes pasulj s klobaso, jutri rebra z omaki. To je pomenilo, da bodo v ta pasulj dali rebra in ga še enkrat prekuhali. V torek zarebrnice po madžarsko. Ostanek pasulja od ponedeljka bodo posuli z rdečo papriko, prevreli in podelili.

That's the way the story goes.

Klobaso sem pustil v skodeli. Mi še vedno ne gre tako slabo, da bi jedel koščke maščobe, kit, drobce kosti in svinjarije, zavite v

kondom. Stegnil sem vrat in pokukal med dvema nasproti sedečima. Deklica je še vedno jedla.

Posedel sem in se zabaval, opazujoč žensko pred seboj. Bila je nedoločljive starosti, ena tistih žensk, ki niso nikoli prav stare. Mlade pa tudi ne. Edina želja, ki jo imajo v otroštvu, se zdi, je zrasti in postati čimprej podobna svoji materi. Bila je brez zob in strašno lačna. Napadala je klobaso, hoteč odtrgati košček. Prestali del klobase ji je moel iz ust in bingljaj okoli. Vilic in noža očitvidno ni znala uporabljati. Vsa ta huda, pohotna borba je še najbolj spominjala na paradijo oralnega seksa. Zdelo se mi je smešno do nagravnosti.

Vstal sem, odnesel pladenj k okencu in ga porinil skozi.

Med potjo proti izhodu sva se z deklco še enkrat spogledala. Oči, kakšne oči je imela.

Lahko bi utonil v njih. Velike in brezmejne. Padal sem vanje. Neki delavki, ki je ravno sedela, sem bil pasulj iz rok. Ujel sem skodelo s palci, potisnjenimi skoraj do dna čorbe. Špricnilo je po hlačah. Nisem bil razpložen za preprečevanje ali prepri. Dal sem ji enega svojih bonov ter se ji opravičil. Sploh ni preveč godrnjala. Pospravila je bon in pričela jesti ostanek v skodeli. Obrnil sem si prste ob hlače. Pogledal nazaj. Opazovala me je, a takoj umaknila pogled. Jezil sem se nase zaradi svoje nerodnosti. Refleks lepota na plaži, ki se z napihnjenimi pljuči spreha pred občudujočimi pogledi deklet, se spotakne ob vejo, skrito v pesku, in pade.

Pred vrati sem se ustavil in se naslonil na ograjo. Nažical sem cigareto. Ko mi je delavka ponudila še ogenj, sem odklonil. Ga imam sam. Hvala.

Prišla je ven. Edina v okolici, ki je bila videti ženska, kljub brezspolni modri halji do kolen. Od tam naprej lepi nogi v črnih nogavicah. Naslonila se je na ograjo na nasprotni strani stopnic, nekaj metrov bolj proti dnu. Nasmešnila sva se drug drugemu. Pristopil sem in jo prosil za ogenj. Z vžigalnikom mi

je prižgala cigareto, potem še sebi. Padal sem v njene oči. Rekla je:

—Pa še drugič.

Trenutek med njenim odpiranje ust in med glasom, ki je prišel ven, se mi je zdel kot večnost. Grozen strah. So ženske, ki, čeprav te zelo privlačijo na pogled, pokvarijo vse, ko odprejo usta. Nekatere skozi to past lepo zvijojo. Propad pride šele kasneje, ob pomenu besed. Mogoče sem se ustrašil ravno tega, kaj vem.

Pokimal sem in se vrnil na drugo stran. Dobesedno spodvil rep med nogi. Redkokdaj me je katera ženska tako zmedla. Najprej zaradi okolja. Videz je tisto, kar ti najprej pade v oči. A je še nekaj, izžarevanje nečesa. Spiritualogi bi rekli temu duh. Tu si nisi bil o njej prav nič na jasnem. Glede na delovno mesto ga ne bi smela imeti. Nisem bil prepričan. Zmedla me je. Umrl bi od žalosti, če bi spoznal, da imajo njene oči tako globino le zaradi tega, ker ni ničesar za njimi. Zavedel sem se, da buljim vanjo. Odvrnil sem pogled; pozdravljaj znanec. V presledkih so mi oči priromale nazaj. Njej tudi. Pogledala je na uro, ugasnila cigareto in se odpravila spet na delo. Sledil sem ji, meter za njo. Ni se ozrla. Bila sva v koloni žensk, s katerimi sem prišel jest. Posedle so po stoli ob tekočem traku, ki je naglo pospeševal histrost. Sedela je na koncu linije. Mimo nje so drsli majhni paketi polni žebjelov, že zaprti. Z veliko štampljko v roki je tolkla po njih datume in šifre. Sodelavka, sedeča meter naprej, je pakete štelala.

Eden dva tri štiri pet šest sedem osem devet deset.

Odmaknila je polno gajbo in postavila novo.

Spet štelala.

Zamenjala gajbo.

Njene ustnice so brez glasu žebrale številke kot rožni venec.

Bum bum bum bum bum bum bum bum bum bum...

Eden dva tri štiri pet šest sedem osem devet deset, jih je štelala kolegica. Nova gajba.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

● V petek, 27. maja, torej dan pred objavo dolgo napovedanih ukrepov ZIS, je izvršni svet OS Radovljica sklical posvet s predstavniki delovnih in družbenopolitičnih organizacij, SIS in vidnejših gospodarstvenikov. Člani izvršnega sveta so udeležence seznanili z vzroki in posledicami omenjenih ukrepov in reforme ter opozorili na vso resnost položaja tudi v radovljiškem gospodarstvu in družbenih dejavnostih. V zvezi s tem so nanizali neposredne naloge pri večanju proizvodnje in izvoza, poraba vseh vrst pa naj bi se zmanjšala.

● Osmo seja predsedstva OK SZDL Radovljica, 30. maja, je bila sklicana zaradi obravnave stališč oz. odločitev temeljnih kandidacijskih konferenc in DPO do predlaganih treh možnih kandidatov za predsednika občinske skupščine Radovljica. Sprejeli so dnevni red in poslovnik za občinsko kandidacijsko konferenco, ki bo 8. junija. Potrdili so sklep o ustanovitvi Medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko. Dokaj živahna in polemična je bila razprava o najemninah za šolske telovadnice.

● Svet za vzgojo in izobraževanje pri OK SZDL Radovljica je na majski seji predlagal ukinitve sedanje celodnevne šole v Bohinjski Bistrici in v Begunjah, ki naj bi ju nadomestili s poldnevno obliko dela. V osnovni šoli na Koprivniku naj bi ostala dva kombinirana oddelka, o morebitni (drugačni) organizaciji bodo ponovno razpravljali konec leta, ko bo znano število učencev.

● Svet za družbenoekonomske odnose in stabilizacijo pri občinskem svetu ZS Radovljica je na 3. seji, 6. junija, obravnaval predlog tez za razširjeno sejo republiškega sveta ZS Slovenije »Iz krize s sindikatom delavcev«, o katerih je sprejel določena stališča in mnenja.

● Komisija za občinska priznanja je na 8. seji, 25. maja, obravnavala prispele predloge za dobitnike velike plakete in plakete občine Radovljica ter medalje občine Radovljica. Predloge so posredovali iz OZD in DPO na osnovi aprilskega razpisa. Končni sklep o letošnjih dobitnikih plaket bodo sprejeli vsi zbori občinske skupščine na ločenih sejah 29. junija. Podeljene bodo ob občinskem prazniku, 5. avgusta letos.

● Občinska organizacija ZZZB NOV Radovljica združuje v 20 krajevnih organizacijah še 2.560 članov, od teh je borcev pred 9.9.1943 še 1.048, nosilcev spomenice 1941 je še petnajst in en narodni heroj. Vojaških vojni invalidov, ki spadajo tudi v okvir ZZZB NOV, je 167, družinskih pa 243. Zanimiv je podatek, da je članov ZKS še 374 borcev ali slaba četrtina vseh članov ZKS v radovljiški občini.

● V radovljiški vojašnici, ki se imenuje po narodnemu heroju Antonu Dežmanu — Tončku, je bila 1. junija dopolnena

vsakoletna spominska slovesnost ob 11. obletnici njegove smrti. Kulturni program so pripravili učenci osnovne šole F.S. Finžgar iz Lesc in vojak iz Radovljice.

● Med bivanjem na Gorenjskem so prejšnji teden, 2. junija, obiskali radovljiško občino gojenci vojaških akademij in srednjih vojaških šol kopenske vojske, letalstva in mornarice. V osnovni šoli A.T. Linhart v Radovljici so se s tridesetimi učenci sedmih razredov pogovarjali o vojaških poklicih in o možnostih šolanja.

● V Sindikalnem izobraževalnem centru v Radovljici je bil konec maja seminar za sedemnajst slušateljev iz azijskih dežel. Slušatelji so se seznanili z gospodarskim in s socialnim razvojem ter z vlogo sindikata pri razreševanju vprašanj delavcev v Sloveniji.

● Koordinacijski odbor za usklajevanje skupne porabe v občini Radovljica je na seji, 31. maja, pregledal izvajanje programov in porabo sredstev SIS družbenih dejavnosti ter dovoljeno rast v letu 1988. Preučili so delegatsko vprašanje in pobudo Osnovnega zdravstva Gorenjske, TOZD Zdravstveni dom Radovljica, v zvezi z reševanjem težkega finančnega stanja ter s saniranjem izgub, ki znašajo že petino vseh sredstev zdravstvene skupnosti občine Radovljica.

● Svet KS Radovljica je na 14. seji, 30. maja, ocenil izvedbo projekta nove tržnice in možnosti, da bi dali vseh šest loklov v najem zasebnikom. Seznanil se je s potekom gradnje naprav v kopališču in kampu v Radovljici ter z obnovo in ureditvijo Gorenjske ceste. Opozoril je na zamujanje OZD pri izplačilu svojih deležev sredstev na zaposlenega za delo KS. Seznanjen pa je bil tudi s poročilom o napeljavi telefonskih priključkov v Vrhnjah in na Gorici ter o urejanju parkirišč za avtobuse in osebna vozila pri tržnici.

● Delovna organizacija LIP Bled je 17. maja slavila 40-letnico ustanovitve. V letu 1948 je bilo v njej zaposlenih 352, letos pa že 1.180 delavcev. LIP je ena najbolj izvozno usmerjenih DO v občini, saj več kot tretjino svojih proizvodov izvozi na tuja tržišča s trdno valuto. Slavnostna seja delavskega sveta je bila 27. maja v domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici, kjer so najzaslužnejšim delavcem podelili odlikovanja in priznanja. Osrednja slovesnost pa je bila v soboto, 28. maja, v Športni dvorani na Bledu. Ob obletnici je uredniški odbor izdal svečano številko Glasila LIP Bled.

● Izvršni svet OS Radovljica je imenoval štirinajstčlansko delovno skupino, ki jo vodi direktor Zavoda za planiranje pri OS Radovljica, Andrej Golzman. Ta naj bi uskladila programe in priprave na svetovno prvenstvo v zvezi s prometno, komunalno in cestno ureditvijo Bleda.

● Slabšanje učinkovitosti radovljiškega gospodarstva, ki je bilo opazno konec lanskega leta, se nadaljuje tudi letos v prvem četrtletju. Izjemo predstavlja le bistveno večji izvoz. Kaže, da interventna zakonodaja ni rodila pričakovanih rezultatov.

tov, kar povedo podatki, da je v prvih treh mesecih 1988 fizični obseg proizvodnje manjši za 6,4 %. Četudi je bil izvoz večji za tretjino (32,3 %), ni bilo odgovarjajočega finančnega rezultata. Razen tega se je letos pojavila še nepredvidena nelikvidnost v več OZD v občini.

● V prvem četrtletju letos so imeli najvišje OD (nad 20 % od poprečja) v občini Radovljica v gozdarstvu in lesni predelovalni industriji, v Planumu, HTP Bled — TOZD Igralnica, UKO Kropa, Kovinska Bled, Alpdom Radovljica, Inženiring Bled in Žičnice Vogel. Najnižje OD pa so prejeli zaposleni (okoli 20 % pod občinskim poprečjem) v Verigi Lesce, Suknu Zapuže, Almiri Radovljica, Vezeninah Bled, GP Bohinj, Čelvarstvu Triglav Bohinj in v frizerskem salonu Nada Radovljica. Slednji so prejeli komaj 252.250 din mesečnega osebnega dohodka!

● Cene, ki so v pristojnosti občine Radovljica, so se v prvih treh mesecih 1988 povečale pri stanarinah in pogrebni storitvah za 30 %, cene oskrbnin v vzgojno varstveni organizaciji ter v domovih za ostarele za 13 %. Cene komunalnih in obrtnih storitev se v tem času niso povečale, pač pa se bodo s 1. junijem za 35 %.

● Na občnem zboru Turističnega društva Bled, 28. maja, so ocenili dosedanje delo njegovih organov, ki je bilo razmeroma uspešno. V društvu je nad 870 članov. Izvolili, oz. pomladili so upravni odbor in za predsednika ponovno izvolili Matjaža Završnika. Zaslužnim članom so podelili najvišja priznanja Turistične zveze Slovenije in TD Bled.

● V kampu Šobec, ki velja za najboljšega v Jugoslaviji, so z obiskom tujih in domačih gostov v predsezoni, ki se je začela že 27. aprila, povsem zadovoljni. V drugi polovici maja so imeli v poprečju okoli 300 gostov dnevno, kar je nekaj več kot lani v tem času. Letos v kampu ni novih naložb, pač pa so celotno površino lepo uredili.

● Čebelarški muzej v Radovljici, ki je edinstven v Jugoslaviji, sodi med enote Muzejev radovljiške občine. Prostore ima v radovljiški graščini, in sicer sedem oddelkov, v katerih je 1.180 raznih zgodovinsko-umetniških, etnoloških, tehničnih in drugih predmetov s področja čebelarstva in dragoceno dokumentarno gradivo. V sklopu tega muzeja je tudi Linhartova spominska soba z razstavljenim gradivom Slovenskega gledališkega muzeja iz Ljubljane.

● Prejšnji mesec so v spodnjih poslovnih prostorih Ljubljanske banke — poslovne enote v Radovljici — odprli zanimivo razstavo olj slikarja Janka Korošca, člana jeseniškega DOLIK-a. Korošec se predstavlja z osmimi krajčinami, ki upravičeno vzbujajo zanimanje številnih obiskovalcev banke. Slike bodo na ogled še cel junij in so tudi naprodaj.

● Številni obiskovalci Radovljice, zlasti pa tuji turisti, ki so prvič pri nas in ki nimajo lastnega vozila, so nemalokrat v zagati, ker ne vedo, kje so. Na radovljiški avtobusni postaji namreč nikjer ni javnega napisa »Radovljica«. Bilo bi prav, da o tem razmišljajo odgovorni pri Alpetouru in nenazadnje tudi v TD Radovljica!

Nekadilski kotichek

Zveza društev nekadilcev Slovenije izdala plakat

Dobro leto dni je, odkar je v Sloveniji ustanovljena Zveza društev nekadilcev, ki povezuje šest društev nekadilcev in vključuje okrog 3.000 članov.

Nobenega dvoma ni, da je zdravstvena stroka že zdavnaj dokazala, da je kajenje škodljivo zdravju. V tobačnem dimu je več kot tisoč kemičnih spojin, med katerimi je na prvem mestu nikotin, ki ga znanost vrednoti kot hud živčni strup. Naslednje sestavine, ki zdravstveno škodljivo delujejo, so svinčena kislina, katran, aldehidi, ogljikov monoksid, ketoni, piridini, fenoli, amoniak, metanol, žveplov dioksid itd. Poznavalci med njimi gotovo prepoznajo onesnaževalce našega okolja kot tudi nekatere že večkrat dokazano rakotvorne spojine. Če samo zelo na hitro pregledamo učinke nikotina na človeški organizem, potem so podatki take:

1. slabi vid,
2. vpliva na avtonomni živčni sistem,
3. škodljivo deluje na srce in obtok krvi,
4. razgrajuje se v jetrih,
5. deloma nespremenjen se izloča skozi ledvica,
6. draži sluznico želodca in črevesja ter
7. hromi funkcijo spolnih žlez.

Pri kadilcu, ki v desetih letih pokadi deset cigaret na dan, se na dihalno sluznico prilepi en kilogram katrana in rezultat je ta, da 90 % vseh primerov pljučnega raka zadene prav kadilce. Nadalje je znano tudi to, da je nikotin v tobačnem dimu glavni vzrok srčnega infarkta. Ker nikotin zožuje srčne žile, je pri kadilcih šestkrat več infarktov kot pri nekadilcih. Nekateri kadilci se po 40. letu starosti pričnejo pritoževati zaradi bolečin v mečih ob hitrejši hoji. To so začetni znaki omdiranja nog, in sicer ponovno zaradi zoževanja žil, ki ga povzroča nikotin. Če bolnik ne preneha kaditi, bolezen navadno napreduje, žile se zaradi poapnenja zaprejo in posledica je amputacija prizadete noge. Kadilci z razjedo na želodcu in dvanajsterniku prav tako znajo pritrditi ugotovitvam o bolečinah, ki jih prenašajo zaradi tobaka. Zdravljenje je v tem primeru lahko uspešno le, če bolnik povsem opusti kajenje.

In tako dalje. Morda je takšno naštevaje za bralca neprijetno, a je žal resnično. Posebej velja opozoriti na neetičnost kajenja nosečnic, saj s tem neposredno prizadenejo še nerojeno nedolžno bitje. Matere kadilke rodijo manjše in lažje otroke kot matere nekadilke. Pri prvih je daleč več predporodne umrljivosti. Švedski zdravniki so nadalje z večletno raziskavo ugotovili značilne povezave med kajenjem nosečnic in obolenostjo otrok zaradi raka.

ATIA NE, DA STA VIDVA Z MAMI NEHALA KADITI?

Zaradi prej naštetih boleznih trpi tudi delazmožnost dela sploh. V nekaterih državah so te posledice dovolj natančno preučene, tako da so postali podatki o negativnem vplivu kajenja na področju gospodarstva zelo konkretni, oprijemljivi in prepričljivi. Če seštejemo vse stroške in izgube, do katerih prihaja zaradi kajenja, se v naših razmerah pokaže (pri tem smo odšteli »dohodke«, ki si jih država pridobi z davki na tobačne izdelke), da bi lahko s temi sredstvi financirali zdravstvene domove v vseh občinskih zdravstvenih skup-

nostih v Sloveniji. Primerjava in ugotovitev je vsekakor prepričljiva in zgovorno kaže, za kakšna sredstva gre.

Vzpodbuda je nedvomno oprijemljiva in vredno se je lotevati teh problemov, čeprav je težav zelo veliko. V društvih nekadilcev menimo, da imamo nekadilci vso pravico predlagati in se zavzemati za omejevanje, racionalizacijo in preprečevanje ter prepoved kajenja skladno z navedenimi ugotovitvami kot tudi na podlagi zakonodaje, ki jo na tem področju še zdaleč nismo dovolj uresničili. Morda je premalo znan podatek, da nikotin 2,2-krat bolj škoduje nekadilcu, ki je v prisotnosti kadilca kot pa kadilcu samemu. Gotovo se tudi sami srečujete s problemi na delovnem mestu, ko nekomu kajenje ne ustreza in se zaradi tega pritožujete.

Zaradi takšnih in podobnih problemov je Zveza društev nekadilcev Slovenije razširila svojo dejavnost, žal pa je še vedno premalo posluha pri ustreznih dejavnostih in družbenih institucijah. Zlasti menimo, da je treba začeti pri najmlajših in mladih. O naših prizadevanjih želimo še poročati, ob tem predlogu pa predstavljamo prvi plakat Zveze društev nekadilcev Slovenije, ki smo ga izdali ob letošnjem svetovnem dnevu zdravja. Kot je razvidno, si prizadevamo za človeški pristop, za vpliv, ki naj deluje prijetno, vzpodbudno, a zato nič manj opozarjajoče. S prenehanjem kajenja lahko odpravimo marsikatero problem in si uredimo bolj zdravo življenje.

Plakat smo predstavili tudi v nekaterih drugih sredstvih javnega obveščanja, zlasti pa si želimo, da bi ga nabavljali v šolah, zdravstvenih organizacijah, družbenopolitičnih organizacijah, vrtcih, prometnih organizacijah kot tudi v vseh drugih organizacijah združenega dela in enako v krajevnih skupnostih.

dr. Nikola Krstić

Pa grem med ljudi

S temi verzi iz zborovske pesmi Verzi (besedilo B. Hofman, glasba J. Jež) stopajo letos pred poslušalce pevci moških zborov KUD S. Žagar Kropa in DPD Svoboda Podnart. Za eno sezono so se združili in kot en zbor s 50 pevci naštudirali spored letnega koncerta, ki prinaša skladbe F. Mendelssohna, J. Sibeliusa, Cl. Monteverdija, J. Gallusa, K. Pahorja, M. Kogojca, C. Cvetka, P. Šivica...

V nizu koncertov sta te dni na vrsti dva: 10. junija ob 20.30 v graščini v Radovljici in 11. junija ob 20.30 v Domu DPD Svoboda v Podnartu.

Novo na Jesenicah

Veletekstil iz Ljubljane je na Jesenicah, Titova 47, odprl novo tekstilno trgovino.

Posebnosti trgovine so ugodni kreditni pogoji, konkurenčne cene in velika izbira blaga proizvajalcev iz celotne Jugoslavije. Izbirate lahko ženska oblačila (obleke, krila, bluže, pletenine, perilo, nogavice), moška oblačila (srajce, hlače, perilo, pletenine), volno za ročno pletenje, posteljnino in brisače.

Trgovina je odprta od 8. do 19. ure, v soboto pa od 8. do 12. ure. Pridite pogledat, ne bo vam žal!

Opozorilo lastnikom psov

Steklina je spet na pohodu po Sloveniji. To je verjetno že vsakdo izvedel iz dnevnega časopisa, slišal po radiu in videl na televiziji. Upajmo, da vsak ve, kako strašna je ta bolezen, proti kateri razen zaščitnega cepljenja ni zdravila. Vedno se konča s smrtjo, in to s smrtjo v strašnih mukah. Pred nekaj leti je šla ta bolezen skozi naše občine, zdaj pa spet stoji pred vrati in je samo vprašanje časa, kdaj bo spet tukaj.

Prenašalec stekline je lahko vsaka žival, največkrat pa jo prenašajo lisice, mačke in psi. Lovci imamo pravico in dolžnost, da po svojih močeh in na svoj način naredimo vse, kar je mogoče, da preprečimo ali vsaj zavremo širjenje stekline. Zato lovska družina Jesenice najprej opozarja občane, naj v primeru, če opazijo v okolici hiš lisice, ki se sumljivo obnašajo, se ne boji človeka in ne beži pred njim, le-to puste popolnoma pri miru in takoj obveste člana lovske družine ali pa miličnika. Če jo pa pokončajo, se je nikakor ne smejo dotikati z golimi rokami, ampak naj ravno tako pokličejo lovca ali miličnika.

Lovska družina Jesenice pa poleg tega prosi in opozarja občane, naj v svoje dobro pse in mačke drže doma in naj jim ne puste potepati se okoli. Potepuška žival lahko pride v stik z bolno, steklo lisico, pa je nesreča tukaj. Zato Lovska družina Jesenice sporoča, da bo letos ravnala strogo po 17. členu Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč, ki pravi: »Psa, ki se giblje v lovišču brez nadzorstva in je oddaljen več kakor 200 m od hiše ali več kakor 50 m od gospodarstva, sme član lovske organizacije pokončiti«.

Lovska družina Jesenice mora tako potopstati v občo dobro in zato upa, da se bodo občani ravnali tako, kot ta nevarna situacija od njih zahteva. Če bo član lovske družine videl potepuško mačko ali psa, ga bo pač moral ustreliti, lastnik pa bo kriv sam.

Tajnik Lovske družine Jesenice:
Franc Terseglav

Oživljanje potrošniških svetov v krajevnih skupnostih

Druženopolitični dejavniki naše občine (klub samoupravljalcev, konferenca svetov potrošnikov pri OK SZDL in Delavska univerza Viktor Strazišar) so izvedli razgovore (panel diskusija) o samoupravnih organiziranosti in delovanju potrošniških svetov v krajevnih skupnostih, zlasti v mestu Jesenice.

Delovanje potrošniških svetov kot samoupravnih oblik združevanja potrošnikov je pomembno ne samo zato, ker so ti del ekonomskega in političnega sistema socialističnega samoupravljanja, ampak tudi zato, ker zdaj v naši socialistični družbi razvijamo tržno blagovno gospodarstvo in aktivnosti za stabilizacijo družbeno-gospodarskih dejavnosti.

Samoupravno in organizirano delovanje teh svetov je in mora biti vključeno v samoupravno urejanje družbenoekonomskih razmerij in odnosov v vseh fazah gospodarskega procesa t.j. v proizvodnji, razdelitvi, menjavi in potrošnji. To je določeno tudi v zakonu o združenem delu (23. in 78. člen), ki med drugim poudarja pravico občanov kot potrošnikov blaga in storitev, da se samoupravno organizirajo v krajevnih in družbenopolitičnih skupnostih, da vplivajo na razvoj proizvodnje in storitvenih dejavnosti, da preprečujejo monopol in da zavarujejo druge svoje interese. V 23. členu ZZD je določeno tudi, da morajo določene OZD ustvariti pogoje za organiziranost potrošnikov pri raziskovanju in ugotavljanju potreb in interesov potrošnikov ter za načrtovanje in usklajevanje odnosov med proizvodnjo in potrošnjo na trajnejši samoupravni podlagi. Podrobnejša medsebojna razmerja med OZD, ki se ukvarjajo s prometom blaga in storitev na drobno, in samoupravno organiziranimi potrošniki pa so določena tudi v 78. členu zakona o združenem delu.

Poleg zakona o združenem delu in ustave so še drugi pravni predpisi, ki določajo vlogo, položaj in naloge potrošniških svetov kot organiziranih samoupravnih oblik združevanja in delovanja potrošnikov. Vendar pa

velja tudi za to obliko samoupravnega delovanja delovnih ljudi in občanov divergenca med teorijo, normami in samoupravno prakso. To spoznanje je bilo potrjeno v razgovorih s člani konference potrošniških svetov pri OK SZDL in s člani potrošniških svetov v krajevnih skupnostih mesta Jesenice. Tako so v svetih, ki so delovali, obravnavali predvsem vprašanja in probleme o deficitarni preskrbi z vsakodnevnimi dobrinami, ustanovitvi novih trgovin, obratovalnem času, o asortimentu blaga za široko potrošnjo itn. To pa neposredno pomeni, da so bile dosedanje aktivnosti potrošniških svetov v krajevnih skupnostih usmerjene predvsem k vprašanjem in problemom preskrbe delovnih ljudi in občanov. Sočasno pa so bile v njihovih aktivnostih preveč zapostavljene storitvene dejavnosti, kot so promet, zveze in servisne storitve, sodelovanje z OZD glede proizvodnje in blagovnega prometa, nadzor kvalitete blaga in cen ter tudi druga vprašanja, ki so pomembna za potrošnike v krajevnih skupnostih in v mestu Jesenice.

Za preseganje enostranosti v delovanju svetov in njihovo oživljanje v krajevnih skupnostih je oblikovana vsebina (program aktivnosti), ki je zelo različna in obsežna. Program aktivnosti konference potrošniških svetov pri OK SZDL, ki je bil predstavljen v razgovoru s člani te konference, mora dobiti aplikirano podobno v vsebini dela svetov potrošnikov v krajevnih skupnostih. V tem času, ko obstajajo krizne razmere, bi gotovo moralo potrošniške svete zanimati predvsem naslednje, da so:

— dnevno zagotavljanje vse potrebne vrste potrošnih dobrin v zadostnih količinah ustrezne kakovosti, izbire in ustreznih cen;

— zagotavljanje storitve, ki jih delovni ljudje in občani dnevno potrebujejo (vzdrževalna in servisna dela, komunalne in druge storitve itn);

— zagotavljanje možnosti za dosledno uresničevanje pravic, dolžnosti in odgovornosti potrošnikov kot tudi potrošniških svetov.

S to vsebino delovanja potrošniških svetov kot organizirano obliko združevanja potrošnikov je povezano varstvo potrošnikov. Udeleženci razgovorov ali člani svetov so navedli številna vprašanja in probleme, ki zahtevajo uresničevanje različnih oblik varstva in interesov potrošnikov. Zato je toliko bolj pomembno, kot je bilo poudarjeno v teh razgovorih, da bi se sveti potrošnikov tudi aktivno in samoupravno povezovali z OZD za blagovni promet pri načrtovanju in usklajevanju interesov skupnega in splošnega pomena.

Za uresničevanje in varstvo interesov potrošnikov je potrebno zagotoviti horizontalno in vertikalno povezovanje in delovanje potrošniških svetov ne samo v mestu Jesenice, marveč v celotni družbenopolitični skupnosti — občini in tudi širše.

V funkciji uresničevanja interesov in varstva potrošnikov mora biti tudi vzgoja in informiranje potrošnikov. Le-to mora torej zajeti potrošnika, izdelke in proizvajalce. V tem smislu naj bi, kot so predlagali nekateri člani potrošniških svetov, v skladu s programom aktivnosti v prihodnje naredili več, ne samo s pomočjo sredstev javnega obveščanja, marveč tudi v krajevnih skupnostih (npr. predavanja) in v OZD za blagovni promet.

Udeleženci omenjenih razgovorov so bili soglasni, da je potrebno de facto uresničevati vlogo in naloge potrošniških svetov v krajevnih skupnostih kot organizirane oblike združevanja ter zlasti uresničevanja in varstva interesov potrošnikov.

Srečko Krč

Francetu Kristanu v spomin

Pokojni France, ki smo ga v torek, 31. maja 1988, pospremili na njegovi zadnji poti, se je rodil 23. septembra 1914. leta v delavski družini na Koroški Beli. Tu je preživel tudi svojo mladost. Še zelo mlad je spoznal, kaj je to izkoriščanje, zato se je uvrstil med borce za boljši in pravičnejši družbeni red. Sodeloval je pri dramski skupini v Delavskem domu pri Jeleni na Jesenicah. Zaradi tega je ostal brez dela, kasneje pa se je zaposlil pri KID, v valjarni tanke pločevine.

Takoj v začetku vojne je postal aktivist OF. Hodil je na vezo v Bohinj in Kropo, vse do vstopa v partizane. Bil je bорец Gradnikove brigade, ki se je bojevala na Primorskem, Gorenjskem in v Dolomitih. Kot naprednjak je bil poslan v Belo krajino v politično šolo. Tam je zbolel in bil z avionom prepeljan v Bari, kjer je dočkal konec vojne. Po vojni je dobil čin podporočnika.

Po vrnitvi domov se je takoj vključil v aktivistično družbenopolitično delo. Ponovno se je zaposlil v valjarni tanke pločevine, kjer je delal tudi v sindikalnem odboru. Na terenu pa je bil predsednik krajevnega odbora OF na Koroški Beli. V tistem času so

krajevni odbori OF imeli veliko dela. Organizirali so razdeljevanje živilskih kart in nakaznic za obleko, pri čemer so reševali največje socialne probleme. Ker pa je France delal tudi v sindikatu, so ga kmalu izvolili za predsednika občinskega sindikalnega sveta. V tem času ni poznal prostega časa, ker je tudi zvečer obiskoval razne sestanke in proslave. Po pretečenih dveh mandatih obdobjih se je ponovno zaposlil v Železarni Jesenice, v obratu tanke pločevine pri odpremi. Tudi tu je sodeloval v sindikatu in organih samoupravljanja vse do upokojitve. Za svoje delo je dobil več državnih in družbenih priznanj: medaljo zaslug za narod, srebrno priznanje OF in priznanje za aktivistično delo od 1941. leta do vstopa v partizane. Ob 50-letnici delovanja dramskega oddelka pri Svobodi Javornik je dobil zlato in srebrno značko Svobode.

V domačem kraju, pa tudi zunaj njega, je bil poznan kot dober tovariš in iskren prijatelj, zato so ga ljudje množično spremlili na njegovi zadnji poti.

Zahvaljujemo se mu za vse, kar je storil za blagor družbe.

Prijatelj

Delovne ljudi in občane občine Jesenice vabimo na 20. zbor gorenjskih aktivistov, borcev NOV, internirancev in mladine, ki bo v

nedeljo, 19. junija, ob 11. uri v Podljubelju.

Vsakoletno srečanje gorenjskih aktivistov, borcev NOV in mladine je letos povezano s srečanjem internirancev. Zaradi organiziranja prevoza na prireditve vas pozivamo, da se prijavite na sedežih Občinskega odbora ZZB NOV Jesenice in občinske konference SZDL Jesenice do 16. junija.

Ob prijavi vsak udeleženec plača 4.000 din za delno kritje prevoznih stroškov, ostalo pa poravnajo DPO občine Jesenice. Odhod avtobusov z Jesenic (izpred Zdravstvenega doma) bo 19. junija ob 9. uri. Ustavljali se bodo na vseh avtobusnih postajah do Žirovnice. Vračali se bodo po dogovoru.

OK SZDL in OO ZZB NOV Jesenice

Srečanje težjih invalidov Gorenjske

Društvo invalidov Jesenice vabi svoje člane na 14. tradicionalno srečanje težjih invalidov Gorenjske, ki bo v soboto, 11. junija, s pričetkom ob 15. uri, v OŠ Tone Čufar na Plavžu.

Srečanje bo popestrjeno z bogatim kulturnim programom, ki ga bodo izvajali:

— vokalni oktet DPD Svobode France Prešeren iz Žirovnice, — narodno zabavni ansambel Marelja iz Mengša, — mlajša mladinska folklorna skupina šolskega kulturnega društva Prešernov rod, OŠ Gorenjskega odreda v Žirovnici. V družabnem delu bo igral instrumentalni trio folklorne sekcije DU Javornik — Koroška Bela.

Slavnostni govornik bo predsednica družbenopolitičnega zbora občine Jesenice, Angelca Vidic — Vlasta. Povejmo pa, da bo težjim invalidom namenjena posebna pozornost.

Izvršni odbor DI

Izlet članov Društva upokojencev Jesenice v Trbovlje

Društvo upokojencev Jesenice vabi svoje člane v četrtek, 16. junija, na izlet v Trbovlje.

Avtobusa bosta odpeljala izpred Zdravstvenega doma na Jesenicah ob 6. uri zjutraj, ustavljala pa bosta na vseh avtobusnih postajališčih do Koroške Bele.

Cena izleta, v kateri je vračunan avtobusni prevoz, kosilo in stroški organizacije izleta, je 13.500 din na osebo.

Prijave z vplačili sprejemajo v društveni pisarni samo v petek, 10. junija in torek, 14. junija, od 16. do 18. ure oziroma do zasedbe mest v avtobusih.

Ostale informacije dobite v društveni pisarni.

Izvršni odbor Društva upokojencev Jesenice

Nova zmaga Železarja v Lescah

V 4. kolu gorenjske košarkarske (rekreativne) lige, skupina sever, so igralci Železarja gostovali v Lescah in domačop Verigo premagali visoko z rezultatom 64 : 47 (27:16). Železarji so po dokaj medli igri v 3. kolu, ko so doma izgubili z Elanom, želeli popraviti napako in so od vsega začetka zaigrali na vso moč. S solidno igro v napadu, predvsem pa z odlično obrambo so povsem onemogočili Lesčane, ki vso tekmo niso niti enkrat izenačili rezultata. Po odličnem prvem polčasu so železarji odigrali drugi polčas bolj sproščeno pa tudi učinkovito, vse več pa je bilo uspešnih protinapadov, kjer je bil najuspešnejši Vezosi, ki je bil tudi najboljši strelec. S to zmago so Železarji zopet ujele vrh lestvice. Za Železarja so igrali Vezosi (18 košev), Pirih (16), Šterk (11), Bohinc (7), Subotič (5), Bizalj (4), Rizvanović (3), Šmid in Konobelj.

Vrstni red po 4. kolu: 1. Elan 6 točk, 2. Železar 6 točk (+1), 3. Naklo 4 točke, 4. Radovljica 4 točke (+1), 5.-6. Veriga in Plamen 2 točki in 7. Asparagus 0 točk (+1). V 5. kolu je Železar prost, ostali pari pa so naslednji: Radovljica : Veriga, Naklo : Elan in Plamen : Asparagus.

V 6. kolu v torek, 14. junija, pa bo Železar gostil Radovljico, ostali pari pa so še: Elan : Plamen, Veriga : Naklo, Asparagus pa je prost. Tekma Železar : Radovljica bo ob 18. uri na igrišču pod Mežaklo.

TK

Triglav — simbol boja in svobode

Tretji spominski pohod na Triglav

Z gotovostjo lahko upamo, da si bo ob 45-letnici vstaje slovenskega naroda prvič organizirani spominski pohod na Triglav — simbol slovenskega naroda, boja in svobode ter simbol Osvobodilne fronte, utrl svoje mesto med že tradicionalnimi in uveljavljenimi pohodi, kot so Stol, Porezen in drugi. Skrb za nadaljevanje začete akcije »Prešernovcev« so prevzele DPO »podtriglavskih« občin: Radovljice, Jesenic in Tolmina. Pobuda organizatorjev prvega pohoda, da naj pohod postane tradicija, ki naj bi jo nadaljevali in bogatili mladi, se z letošnjim pohodom uresničuje. Koloni borcev NOV, ki bo šla z Rudnega polja (najlažja varianta), se bodo pridružile še tri kolone mladih. V organizaciji OK ZSMS »podtriglavskih« občin bodo mladi šli iz doline Zadnjice (Trenta), Vrat in Bohinja. Skupna spominska svečanost bo drugi dan pohoda ob Aljaževem stolpu. Pohod bo 22. in 23. julija.

Letošnji spominski pohod borcev in mladih na Triglav bo posvečen pomembnim obletnicam iz NOB, kot so: 45-letnica Kočevskega zbor, Dolomitske izjave, ustanovitve triglavske 31. divizije NOV, ustanovitve 17. brigade in številnih drugih partizanskih enot v Sloveniji. Slovensnost na vrhu Triglava, ki bo 23. julija ob 9. uri, bo tudi prilika za razglasitev listine pokroviteljstva Zavarovalne skupnosti Triglav, s katero ta organizacija prevzema varstvo in zavarovanje Aljaževga stolpa. Borci, udeleženci spominskih pohodov na našega očaka, bomo podprli tudi zamisel PZS in PD Ljubljana — Matica, da se Aljažev stolp proglasi za nacionalni kulturni spomenik, saj je bil postavljen leta 1895 v bran slovenstva pred tujevo pohlepno. Torej borci, »korajza velja«. Organizacijski odbor pričakuje vašo prijavo!

Prijavnice dobite na OK SZDL Jesenice.

Judo

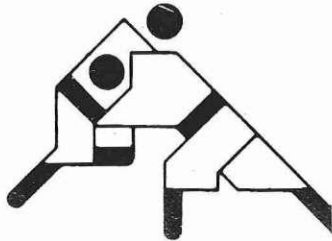
Judo klub iz Beljaka je organiziral prijateljski ekipni judo turnir. Klubov iz Italije ni bilo in tako je bil le dvoboj Jesenice — Beljak, ki je potekal dvokrožno, naši judoisti pa so oba dvoboja izgubili. Za ekipo Jesenic so nastopili: Matarugič, Grčar, Makuc, Japelj, Krupenko, Dvoršak in Durmišević. Avstrijci so imeli v svojih vrstah dva mladinska prvaka Avstrije ter nekaj prvakov pokrajine Koroške.

Ob tej priliki se je porodila ideja za organizacijo judo turnirja obmejnih občin, na katerem bi tekmovali od pionirjev do članov v ženski in moški konkurenci. Začel naj bi se jeseni, končal pa spomladi na finalnem turnirju na Jesenicah. Pogovoriti se moramo še z ZTKO in SZDL občine Jesenice.

V soboto je judo sekcija organizirala 6. kolo judo turnirja za najmlajše in mladinke. Žal tekmovalcev iz Ljubljane ni bilo. Tako so tekmovali le judoisti iz Nove Gorice in domači. Skupaj je tekmovalo 60 pionirjev in osem mladink. Nekateri

najmlajši so pokazali zelo lepe mete (Krajzelj, Oštir). Od njih lahko čez čas pričakujemo dobre rezultate. Pri mladinkah je izstopala Makucova. Pozdraviti je treba velik odziv staršev, ki so prišli bodriti svoje otroke.

Zal zopet ni bilo nobenega športnega delavca, da bi se prepričal, da neke obstoja judo šport, da bi videl, kako močna je judo sekcija in se spoznal z njenim delom. Ali je potrebno iti samo na tista tekmovalca, na katerih se kaj dobi, ali na tekmovalca, ki jih vodijo vplivni ljudje in pokrovitelji z močno finančno in politično podporo? Ali je res treba iskati vzroke, zakaj tako in ločevati šport po obrazih? Ob tej priliki moram povedati, da judo kot tekmovalni šport in tekmovalci do sedaj še niso dobili nobenega občinskega priznanja. Dokler bo samo pomembno kdo sekcijo vodi, ne pa uspehi v dvajsetih letih, smo obsojeni na milost in nemilost. Nekateri starši so se lahko sami prepričali, da je delo v judo sekciji dobro zastavljeno tako po strokovni plati kot po or-

ganizacijski. Enako velja za njihove otroke, saj vedo, da so varni, ker se z njimi strokovno dela. Nekateri se sprašujejo, ali je to sploh mogoče, da smo na stranjskem tiru. Toda mi jim povemo pravilo juda: »Popusti in zmagaš boš, če se upiraš, si izgubljen.«

V soboto pionirji potujejo v Slovenj Gradec na republiško prvenstvo, mlajši mladinci pa v nedeljo na republiško prvenstvo v Ptuj. Ostali člani judo sekcije potujejo v nedeljo na velik mednarodni judo turnir v Tisano (Italija).

Velika tombola HK Jesenice!

HK Jesenice prireja v nedeljo, 19. junija, ob 14. uri veliko hokejsko tombolo v Športnem parku pod Mežaklo.

Izzrebanih bo dvajset glavnih dobitkov, med njimi: trije osebni avtomobili YUGO, motorno kolo JAWA, barvni televizor, krožna žaga, motorna žaga, sedežna garnitura, ena tona betonskega železa, traktorski priključek CREINA ter še deset vrednih dobitkov.

Izzrebanih bo še 30 »petic«, 60 »štiric« in 100 »trojk«.

Obiskovalci tombol so verjetno že opazili, da so karte za tombolo HK Jesenice daleč najcenejše, kljub visoki vrednosti dobitkov. Tombolske kartice lahko že nabavite v vseh prodajalnah Tobaka. Cena je 2.500 din.

Pa še to!

Na predvečer tombole v soboto, 18. junija, se bo ob 17. uri prišel v Športnem parku pod Mežaklo družabni večer z velikim srečelovom. Za jedajo in pijačo bo poskrbljeno.

Vabljeni!

Namizni tenis

Dvojna zmaga reprezentanc Slovenije

Tradicionalno mednarodno srečanje namiznoteniških igralcev treh sosednjih dežel: Furlanije — Julijske Krajine, Koroške in Slovenije, ki je bilo v soboto in nedeljo na Jesenicah, je uspelo. Doseglo je svoj namen, to je zblizanje in prijateljsko sodelovanje treh narodov v lepih in napetih borbah za zeleno mizo.

Na programu je bilo najprej srečanje članskih in mladinskih reprezentanc treh dežel. Kot na vseh dosedanjih srečanjih sta bili tudi tokrat obe reprezentanci Slovenije precej močnejši in sta z lahkoto osvojili prvo mesto, čeprav nista nastopili v najmočnejših postavah.

V članski reprezentanci Slovenije so nastopili Gregor Komac iz Kočevja, Darjo Vizjak iz Hrastnika in Suzana Rupar iz Ljubljane, v mladinski pa Marjan Špelič iz Kočevja, Vitež iz Ljubljane ter Kurtovičeva iz Vrtojbe. Članska reprezentanca Slovenije je premagala reprezentanco Koroške s 4 : 0 in reprezentanco FJK s 4 : 0, mladinska reprezentanca Slovenije pa je premagala reprezentanco FJK s 4 : 3 in Koroške s 4 : 0. V okviru tekmovanja reprezentanc je nastopila tudi ekipa Gorenjske, za katero so nastopili pri članih Jovič in Tomc iz Kranja ter Samarjeva iz Jesenic, pri mladincih pa Ferbežar, Šmitran in Klemenčeva, vsi z Jesenic. Članska ekipa je z zmago nad

FJK 4 : 3 in nad Koroško 4 : 2 ter s porazom z reprezentanco Slovenije 1 : 4 pristala na drugem mestu, mladinska reprezentanca Gorenjske pa je kljub zmagi nad Koroško 4 : 3 ter s porazoma proti FJK (2 : 4) in z reprezentanco Slovenije (0 : 4) pristala na četrtem mestu.

Zelo zanimivo je bilo tekmovalstvo članskih klubskih ekip. Ekipa iz Slovenije so bile premočne in kar štiri so se uvrstile v finalno skupino. Zmagala je ekipa Kočevja pred ekipo Kemičarja iz Hrastnika in Merkurja iz Kranja. V tekmovalstvu ženskih klubskih ekip je zmagala ekipa Jesenice I, za katero sta nastopali Markeževa in Smolejeva, drugo mesto je pripadlo ekipi Jesenice II, tretje pa ekipi Primex — Vrtojba.

V igrah posameznikov je pri članih zmagal Komac pred Markovičem iz Hrastnika ter Pogorelcem iz Kočevja. Pri članicah je zmagala gostja s Koroške Traunigova pred Ruparjevo iz Ljubljane in Krmeljevo iz Jesenic. Najboljši mladinec je bil Špelič iz Kočevja pred Ferbežarjem in Šmitranom z Jesenic. Pri mladinkah pa je zmagala Markeževa pred Klemenčevo, obe z Jesenic. V skupini starejših članov nad 40 let je osvojil prvo mesto Kern iz Ljubljane pred Tomcem in Novakom iz Kranja.

S.

NOGOMET

Postojna : Jesenice 2:0 (1:0)

V 19. kolu prvenstva so Jeseničani gostovali v Postojni. Na začetku so bili boljši domači igralci, ki pa si niso ustvarili kake priložnosti za zadetek, saj je jeseniška obramba vedno pravočasno reagirala. Že po nekaj minutah pa so Jeseničani vzpostavili ravnovesje in tudi pripravili prve lepe priložnosti. V 10. in 11. minuti je Čatak dvakrat zamudil priložnost, da bi Jeseničane popeljal v vodstvo. Prvič je streljal mimo gola, drugič pa je domači igralec zaustavil žogo na sami črti. Po teh priložnostih je bila igra enakovredna in brez izrazitih priložnosti na obeh straneh vse do 37. minute, ko so domači igralci po napaki jeseniške obrambe dosegli zadetek. Do konca polčasa so Jeseničani imeli še eno priložnost, ko je Omanović streljal s kakih 20 metrov, vendar je vratar domačih še lepše odbil žogo v kot.

V drugem polčasu sta moštvi začeli igrati bolj aktivno. Sama igra je bila bolj usmerjena na napad in manj na obrambo. Tako sta obe moštvi imeli več priložnosti, vendar Jeseničanom žoga ni hotela v vrata. Tako so lepe priložnosti imeli Zubanovič dvakrat, Lamberger, strela Kondiča in Radiča pa je zaustavila vratarica. Petnajst minut pred koncem pa so domači igralci dosegli še drugi gol in s tem je bila tekma odločena.

Nastopili so: Tokič, Radič, Pivač, Šušur, Džamastagič, Zubanovič, Čatak (Mitrovič), Lamberger, Kondič, N. Omanović, Bakonič.

Jesenice : Tržič 6:0 (2:0)

Strelci: Lamberger 2, Kondič 2, Hodžič, Ignjatovič.

V prijateljski tekmi proti Tržiču, članu gorenjske lige, Jeseničani niso imeli dostojnega nasprotnika. Čeprav niso nastopili z najmočnejšo postavo, so Jeseničani prepričljivo zmagali.

Nastopili so: Tokič (Mujezinovič, Lečič), Radič, Pivač (Lazov), Šušur (Basta), Mitrovič, Ignjatovič, Hadžič (Kondič), Lamberger, Husič (Kačar), N. Omanović, Bakonič.

Jesenice : Solinar-Piran 5 : 1 (1:0)

Strelci: M. Omanović 3, Ignjatovič, Kondič.

V 20. kolu prvenstva OČL-zahod je moštvo Jesenic igralo doma proti moštvi iz Pirana, ki se tako kot Jeseničani bori za obstanek.

Domači so tokrat od prve minute igrali napadalno in so hoteli čimprej doseči za-

detek. Gostje so se odločili za obrambo in so hoteli s protinapadi ogroziti vrata Tokiča. Jeseničani so imeli veliko terensko premoč in plod tega so bile številne priložnosti, ki pa so žal ostale neizkoriščene. Tako je imel Zubanovič v prvem polčasu kar tri lepe priložnosti, M. Omanović in Kondič pa po eno. V 41. minuti pa je Ignjatovič po strelu iz kota lepo z glavo premagal vratarja in popeljal Jeseničane v vodstvo.

V drugem polčasu so Jeseničani še bolj pritiskali goste na njihovo polovico in na zadetek ni bilo treba dolgo čakati. Dve lepi kombinaciji je M. Omanović kronal z golom in Jeseničani so vodili s 3:0. Kmalu zatem so gostje iz svojega edinega kota dosegli častni zadetek. Kljub голу so Jeseničani nadaljevali z dobro igro in priložnosti so se kar vrstile. Lamberger je nekajkrat močno streljal; vendar je bil gostujoči vratar takrat izredno razpoložen in je goste rešil pred pravo katastrofo. Priložnosti so se zamudili N. Omanović, Bakonič in Kondič, gol Bakoniča pa so sodniki razveljavili, pa čeprav je bil povsem regularen. Nekaj minut pred koncem je Lamberger izvedel prosti strel, odbito žogo je M. Omanović vrnil pred gol, tam pa je najvišje skočil Kondič in dosegel 4 gol za Jesenice. V zadnji minuti je lepo kombinacijo Kondiča in N. Omanoviča zaključil M. Omanović in tako postavil končni rezultat tekme 5:1.

S to zmago so si Jeseničani že skoraj zagotovili obstanek v ligi, v naslednjem kolu pa Jeseničani igrajo v Sežani pri moštvi Tabor-Jadran.

Lestvica po 20 kolu: 1. Svoboda 29 točk, 1. Stol-Virtus 27, 3. Medvođe 26, 4. Naklo 25, 5. Elan 20, 6. Slavija 19, 7. Postojna 17, 8. Jesenice 16, 9. Primorje 16, 10. Jadran-Lama 15, 11. Tabor-Jadran 15, 12. Solinar-Piran 15.

Nastopili so: Tokič, Radič, Pivač, Ignjatovič, Džamastagič, Zubanovič, Bakonič (Mitrovič), Lamberger, Kondič, N. Omanović, M. Omanović.

O.N.

Zmaga BK Radovljica

V 3. kolu medrepubliške balinarske lige sever je moštvo BK Radovljica v soboto, 4. junija, na domačem igrišču igralo z ekipo BK KLAKA Zagreb. Po dobri igri so Radovljčani z lahkoto premagali goste z izidom 14 : 4 in si s tem rezultatom po treh kolen delijo 2.-4. mesto.

Radovljčani so nastopili v stalni postavi: Rebec, Humerca, Uran, Kavčič, Razpet in Ravnik. V prihodnjem kolu v soboto, 11. junija, igrajo Radovljčani v gosteh pri BK Brdo Ljubljana.

J.R.

MESEC MLADOSTI 1988

Rokomet

V sredo in četrtek, 1. in 2. junija, je bil v osnovni šoli Tone Čufar, v organizaciji OK ZSMS Jesenice, ZTKO Jesenice in SSD, rokometni turnir za fante in dekleta za pokal meseca mladosti.

Dosežene so bile naslednje uvrstitve:

Fantje:

1. mesto OŠ Tone Čufar Jesenice
2. mesto OŠ Gorenjski odred Žirovnica
3. mesto OŠ Prežihov Voranc Jesenice

Dekleta:

1. mesto OŠ Tone Čufar Jesenice
2. mesto OŠ Prežihov Voranc Jesenice
3. mesto OŠ Gorenjski odred Žirovnica

Na turnirju so v obeh kategorijah sodelovale po tri ekipe od sedmih možnih, kar kaže na zelo slab interes SSD za gojitev te lepe, atraktivne igre.

Košarkarski turnir v počastitev meseca mladosti

V sredo, 1. junija, je bil na igrišču v športnem parku Pod Mežaklo košarkarski turnir, na katerem so se med seboj pomerile štiri ekipe.

V prvem izločilnem krogu je ekipa KS ZSMS Železarna Jesenice premagala ekipo OO ZSMS Javornik-Koroška Bela s 67:23, ekipa TVD Partizan Javornik-Koroška Bela pa ekipo Veselih fantov z rezultatom 34:28.

V finalu je ekipa KS ZSMS Železarna premagala TVD Javornik-Koroška Bela z rezultatom 63:50, v boju za tretje mesto pa je ekipa Veselih fantov premagala OO ZSMS Javornik-Koroška Bela 42:20.

Pokal meseca mladosti je osvojila ekipa KS ZSMS Železarna Jesenice. Drugo mesto ekipa TVD Partizan Javornik-Koroška Bela, tretje mesto ekipa Veseli fantje ter četrto mesto ekipa OO ZSMS Javornik-Koroška Bela.

ŠAH

Franc Ravnik hitropotezni prvak Jesenic

predsednikovanjem je bil temeljito obnovljen jeseniški Šahovski dom, ki bi po težo let danes verjetno že propadel. Ves ta čas je Ravnik tudi sam aktivno igral šah in je nosilec prve kategorije. Tudi v Železnari, kjer je zaposlen, je organizator šahovskih prireditev in sindikalnih tekmovanj.

Končni vrstni red: 1. Ravnik 63 (10), 2. Rodman 54,5 (7), 3. Zorko 50 (5), 4. Kosmač 49 (6), 5. Eržen 48 (9), 6. Poljanšek 42 (8), 7. Lužnik 35 (8), 8. Krničar 31,5 (8), 9. Krajnc 28 (5), 10. Omanović 19 (6), 11. Čamžič 18,5 (8), 12. Pazlar 17,5 (7), 12. N. Marušič 17,5 (8), 14. Laharnar 14 (8), 15. Osmani 10,5 (2), sledijo Ivelja 10, Mrvar 7,5, Konič 6, Knežević 5, Smrke 4, Knavs 3, Avenik 2, Brglez in Vuković 1,5 itd. Sodelovalo je preko 50 šahistov, točke pa je osvojilo 24 igralcev.

Branko Zorko — mojster FIDE

Na velikem odprtem mednarodnem turnirju v Puli (med 442 udeleženci) je bilo osemnajst velemejstrov in 33 mednarodnih mojstrov, je sodeloval tudi Jeseničan Branko Zorko in dosegel velik uspeh. V enajstih kolenih je zbral 7,5 točke in zase-

del 23. do 49. mesto. S tem je bil daleč najuspešnejši slovenski šahist, pa tudi v jugoslovanskem merilu je ta uvrstitev odlična. Močno je izboljšal tudi svoj rating (mednarodno vrednotenje igralcev) in s 2315 točkami bo odslej nosil naziv »mojster FIDE«. Zorko, ki velik del svojega časa posveča šahovski igri, je z leti doživel v igralca, ki dobro zna počežati pozicijske elemente igre s kombinacijsko taktičnimi možnostmi. Še naprej mu želimo veliko uspehov!

Dvoboj starejši:mlajši

Ob zaključku igralne sezone bo v četrtek, 24. junija, na sporedu prvi tradicionalni dvoboj med starejšimi (nad 28 let) in mlajšimi šahisti. Tekmovanje bo potekalo na 25 deskah dvokrožno s 30 minutnim časom na igralca za partijo (aktivni šah). Čeprav starejši napovedujejo prepričljivo in gladko zmago, pa tudi mlajši ne mislijo poceni prodati svoje kože in zbirajo močno ekipo. Kapetan moštva starejših je Franc Ravnik, moštva mlajših pa Primož Kosmač. Pri njiju se lahko prijavijo vsi, ki bi radi sodelovali v tem zanimivem spopadu, najkasneje do pričetka ob 18. uri. Vabljeni!

P.K.

Razpored prvenstva Železarne v nogometu za leto 1988

Prvenstvo Železarne Jesenice v malem nogometu bo v telovadnici osnovne šole Tone Čufar na Plavžu z naslednjim razporedom:

I. skupina — torek, 7. junij, ob 15.30: Valjarna bluming stekel, Energetika, Valjarna žice in profilov, Želbjarna in KSI.

II. skupina — sredo, 8. junij, ob 15.30: ETN, Žičarna, Hladna valjarna Bela in Transport.

III. skupina — četrtek, 9. junij, ob 15.30: Jeklarna 1, Centralne delavnice vzdrževanja, Valjarna debele pločevine in Strojni obrati.

IV. skupina — petek, 10. junij, ob 15.30: Livarna, Jeklarna 2, Hladna valjarna Jesenice in Tekoče plansko vzdrževanje.

Prvo polfinale — torek, 14. junij, ob 15.30: prvi iz I. in III. skupine, drugi iz II. in IV. skupine.

Drugo polfinale — sredo, 15. junij, ob 15.30: prvi iz II. in IV. skupine, drugi iz I. in III. skupine.

Iz vsake polfinalne skupine igrata po dve osnovni organizaciji sindikata v finalu, ki bo v četrtek, 16. junija, ob 15.30.

Organizator športne rekreacije Vladimir Klinar

Krajevne skupnosti
Staneta Bokala
Mirka Roglja — Petka
Cirila Tavčarja

razpisujejo v počastitev praznika krajevnih skupnosti namiznoteniško tekmovalstvo

v izvedbi namiznoteniške sekcije Murova.

Tekmovanje bo v četrtek, 23. junija, s pričetkom ob 16. uri v prostorih NTK Jesenice v TVD Partizan.

Tekmovanje bo potekalo v naslednjih disciplinah:

Ekipno — mladinci, mladinke, člani.

Ekipo sestavljata dva igralca.

Posamezno — pionirji, mladinci, mladinke, člani.

Vse igre se igrajo na dva dobljena seta po sistemu izpadanja.

Način igranja prireditelj lahko spremeni, če je število prijavljenec manjše. O spremembi načina igranja bo prireditelj obvestil vodje ekip ob začetku tekmovalstva.

Pravico do nastopa imajo igralke in igralci, ki stalno bivajo na področju krajevne skupnosti, ter pripadniki JLA — karavel v občini Jesenice, ki ekipo oz. posameznega tekmovalca prijavijo. Število ekip in prijavljenec iz posameznih KS ni omejeno.

Za skupnega zmagovalca je razpisan prehodni pokal, ki ga dobi v trajno last ekipa, ki ga osvoji trikrat zapored, zmagovalci v vseh disciplinah pa prejmejo nagrade in diplome.

Poimenske prijave ekip in posameznikov sprejema vodstvo pol ure pred pričetkom tekmovalstva v prostorih, kjer bo potekalo tekmovalstvo.

KO za praznovanje
krajevnega praznika

Krajevne skupnosti
Staneta Bokala
Mirka Roglja — Petka
Cirila Tavčarja

razpis 5. šahovskega tekmovalstva v počastitev praznika krajevnih skupnosti

Krajevne skupnosti Staneta Bokala, Mirka Roglja — Petka in Cirila Tavčarja razpisujejo 5. šahovsko tekmovalstvo v počastitev praznika krajevnih skupnosti. Tekmovanje se prične v četrtek, 23. junija, ob 18. uri v Šahovskem domu na Jesenicah (pri Jelenju).

Pravico nastopa imajo vse ekipe, ki se pisno prijavijo do začetka tekmovalstva na naslov: Krajevne skupnosti Staneta Bokala, Mirka Roglja — Petka in Cirila Tavčarja, Cesta maršala Tita 66, Jesenice. Ekipe so lahko sestavljene samo po pripadnosti (sindikatski, krajevni, JLA).

Pravice nastopa nimajo šahisti registrirani v republiških ali višjih ligah.

Igra se v članski konkurenci (štirje igralci in dve rezervi).

Nagrade za osvojen prva tri mesta so diplome in za doseženo prvo mesto prehodni pokal. Ekipa ga obdrži v trajni lasti le v primeru, če ga osvoji trikrat zapored ali petkrat v presledkih.

KO za praznovanje
krajevnega praznika